

KÜRD DİPLOMAT

xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
Heydər Əliyev

Nö 18 (530) 08 - 14 May, Gûlan sal. il 2023

Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet

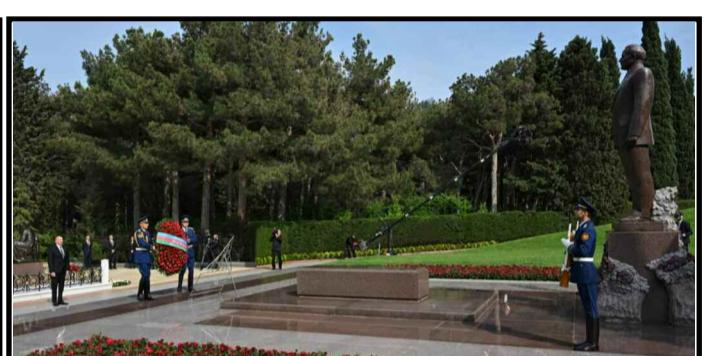
Rojnama heftename civakî û sîyasî

Qiyməti:

40 qəpik
Həjaye:

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

10 MAY ÜMUMMİLLİ LİDER, BÖYÜK HEYDƏR ƏLİYEVİN DOĞUM GÜNÜDÜR

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fəxri xiyabanda məzarını ziyarət ediblər

Səh. 3

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

Dünya ümummilli lider Heydər Əliyev haqqında

Səh. 4

GÜLLƏ ATMADAN HAKİMİYYƏTƏ GƏLƏN DÜNYA SİYASƏTÇİSİ

Səh. 6-7

Müstəqil Azərbaycan ulu öndər Heydər Əliyevin möhkəm təməl üzərində ucaldığı əzəmətli abidədir

Səh. 13

XALQIMIZIN ÜMUMMİLLİ LİDERİ HEYDƏR ƏLİYEV DÖVLƏTİMİZİN MÜSTƏQİLLİYİNİ ƏBƏDİLƏŞDİRDİ

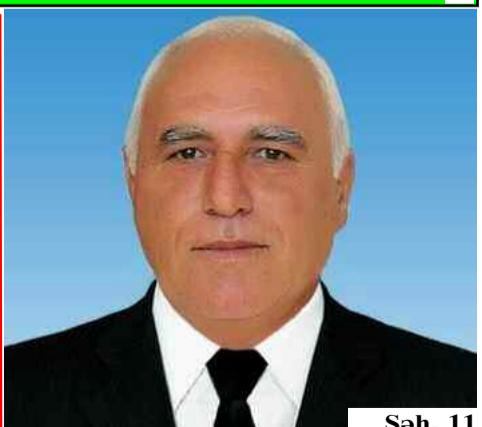
Səh. 4

AZƏRBAYCANIN XİLASKARI

Səh. 12

KQB generalı Titkov: "Qorbaçov Əliyevdən qorxurdu"

Səh. 15

ÖMRÜNÜ-GÜNÜNÜ XALQINA HƏSR EDƏN DAHİ İNSAN

SABİTLİYİN YARADICISI - HEYDƏR ƏLİYEV

XALQIMIZIN ÜMUMMİLLİ LİDERİ HEYDƏR ƏLİYEV DÖVLƏTİMİZİN MÜSTƏQİLLİYİNİ ƏBƏDİLƏŞDİRDİ

EL ATASI

Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ulu Öndər Heydər Əliyevin Fəxri xiyabanda məzarını ziyarət ediblər

Mayın 10-u müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, xalqımızın dahi oğlu və Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümündür.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ulu Öndərin məzarını ziyarət etmək üçün Fəxri xiyabana geldilər.

Burada fəxri qarovul dəstəsi düzülmüşdü.

Prezident İlham Əliyev Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzarı önnüne əklil qoydu, Ulu Öndərin xatirəsini ehtiramla andı.

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndi.

Birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri Ümummilli Liderin xatirəsini dərin hörmətlə yad etdilər.

Sonra dövlətimizin başçısı, birinci xanım və ailə üzvləri Ulu Öndərin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın xatirəsini yad edərək məzarı üzərinə gül dəstələri qoydular.

Tanınmış dövlət xadimi Əziz Əliyevin və professor Tamerlan Əliyevin də xatirələri yad olunub.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksinin açılışında iştirak ediblər

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və ailə üzvləri mayın 10-da Şuşa Otel-

Beləliklə, Şuşa şəhərini erməniləşdirmək üçün növbəti cəhd edilməli idi. Bax, bu binanı onlar "Dağlıq Qarabağ respub-

tiv quruluşa malikdir.

Bildirildi ki, beşulduzlu kompleks müasir və milli memarlıq üslublarının sintezi ilə dizayn

palıd) hazırlanıb. Binanın fasad örtüyünün üzərində və vestibülün girişinin üzüyündə təbii Şuşa daşı ilə hazırlanmış relyef işləmələr mövcuddur.

Kompleks fərdi üslubu, yüksək keyfiyyəti və çoxsaylı xidmət növləri ilə fərqlənir. Nadir memarlıq həlli ilə diqqəti cəlb edən, dörd mərtəbədən və zirzəmidən ibarət Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksində 154 otaq, konfrans və ziyaflər zalları, restoran, hovuz, SPA, fitnes və digər xidmət bölmələri yaradılıb.

Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksinin texniki təchizatı, idarəetmə və enerji təminatı sistemi beynəlxalq standartlara uyğun qurulub. Belə ki, kompleksdə tətbiq olunan müasir idarəetmə paneləri səmərəli fəaliyyəti, təhlükəsizliyi və qonaqların rahatlığını təmin edəcək. Bununla yanaşı, binada ən yüksək texniki normalara uyğun havalandırma sistemləri tətbiq olunub.

Kompleksin etrafında mövcud ağaclar qorunmaqla geniş sahə yaşıllaşdırılıb, yeni ağaclar və bəzək gülləri əkilib, həyatında müasir interyerə malik daxili bağ salınıb. Burada qapalı və açıq avtomobil dayanacaqları vardır.

Dövlətimizin başçısına və birinci xanıma məlumat verildi ki, kompleksin yaxınlığında XVIII əsrin sonlarında Ağa Məhəmməd şah Qacarın Şuşaya hücumu ərefəsində şəhərin müdafiəsinin təşkili məqsədilə İbrahimxəlil xanın göstərişi əsasında fəaliyyət göstərən silah emalatxanası və hazır silah-sursatın saxlanılması üçün anbar və emalatxananın həyatında qazılmış təsərrüfat quyuşu da buraya gələcək qonşulara nümayiş etdiriləcək.

Konqres Mərkəzi Kompleksinin açılışında iştirak ediblər.

Iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cabbarov dövlətimizin başçısına və birinci xanıma Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksində yaradılan şərait barədə məlumat verdi.

Xatırladaq ki, erməni işğalı dövründə burada Azərbaycan Prezidentinin təbirince desək, "şeytan yuvası" – "parlementin" binasının tikintisi planlaşdırıldı. Ancaq indi həmin yerde beşulduzlu otelin açılışı gerçəkləşdirilir. Prezident İlham Əliyev Şuşaya ilk səfərində - 2021-ci il yanvarın 14-də bu barədə demişdi: "Qondarma rejim bəyan etmişdi ki, "Dağlıq Qarabağ respublikası"nın "parlementini" Şuşa şəhərinə köçürəcək.

likası"nın "parlament" binası kimi inşa etməyə başlamışdılar. Ancaq çatdırı bilmədilər. Biz geldik, bu torpağın sahibləri gəldi, onları buradan qovdu və beləliklə, onların bu çirkin əməlləri həyata keçmədi".

Təməli 2021-ci il avqustun 29-da Prezident İlham Əliyevin və birinci xanım Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə qoyulan Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksi şəhərin mərkəzində - Zəfər yolunun üzərində yerləşir. 2022-ci ildə - "Şuşa İli"ndə Karvansaray konsepti əsas götürülen layihənin inşasına başlanılıb. Tikinti işlərinə yerli və xarici şirkətlər cəlb edilib. Bina həm klassik, həm də postmodern memarlıq üslubunda layihələndirilib və mürəkkəb konstrukt-

olunub. Binanın daxili dizaynı Azərbaycanın iqliminin, mədəniyyətinin, tarixinin müxtəlifliyini və zənginliyi eks etdirir. Şuşa Otel-Konqres Mərkəzi Kompleksinin xarici görünüşündə ornamental kompozisiyalar və milli memarlıq elementləri tətbiq olunub. Həmçinin fasadın üzənməsində Şuşanın tarixi binalarının təkintisində işlənilən yerli daşdan istifadə olunub. Bundan əlavə, mərkəzin eyvanları, şimal və cənub fasadları ənənəvi memarlıq quruluşunda, Şuşanın tarixi binalarının - XIX əsrə aid Zöhrabbəyovun evi, Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyinin təkintisində istifadə olunmuş taxta tərkibli materiallardan (əsasən

ULU ÖNDƏR HƏR ZAMAN BİZİMLƏDİR

Nə qədər ki, müstəqil Azərbaycan dövləti var, Azərbaycan xalqı var, Ümummilli lider, Ulu Öndər Büyük Heydər Əliyev də ürəklərdə yaşayacaqdır!

Unudulmaz xatirələr

Hər bir insan arzu edər ki, dahi, möhtərəm və mötəbər dövlət rəhbərləri ilə görüşsün. Belə fürsətlərdən biri də mənə qismət oldu. Və mənə dünya siyasətçilərinin öndərləri sırasında olan Ümummilli Lider, Böyük Öndər, müdrik insan, dövlət rəhbəri Heydər Əliyev cənabları ilə görüşmək nəsib oldu. O gün mənim həyatımın ən xoş günlərindən biri idi. O günü mən hər zaman xoş xatirələr kimi anıram və yeri düşəndə o görüş barədə dostlara fəxrlə danışıram.

-1992-ci ilin dekabr ayı idi. Hər yerdə hərc-mərclik hökm sürdü. Cəbhədə itaətsizlik, özbaşınalıq yaranmış, günü-gündən torpaqlarımız əldən gedir, şəhidlərimizin sayı artırdı. Azərbaycan yas içində idi. Ölkəmizin hər yerində yasxalar qurulmuşdu.

Hər gün cəbhədən xoşagelməz xəbərlər gəlirdi. Heç kim heç kimin ərizəsini oxumaq istəmirdi. Demək olar ki, ölkə idarə olunmurdu.

O zaman faşist Səddam Hüseyn zülmündən qaçıb Araz çayını keçərək Naxçıvana pənah gətirən və hakimiyətdə olan sərişdəsiz cəbhəcilərin əlinə düşən bir qrup kurd və türkman qaçqınlarının həbs olunduğunu eșitdim, hansı ki, əksəriyyəti qadın-uşaq, yaşları yetmiş haqlamış qocalar və ona qədər orta yaşılı kişilər idilər. Hətta həmin günlərdə bir qadın iki qız övladı dünyaya gətirmişdi, birinin adını Azərbaycan, digərinin adını isə Kürdüstan qoymuşdular. O vaxtkı səbatsız dövlət rəhbərlərinin ucbaşından, Naxçıvan sərhədçiləri onları saxlamış və 6 aya qədər həbs etmişdilər.

Havaların çox soyuq olmasına baxmayaraq, biz Naxçıvan MR-na getdik. Ora gecə saatlarında çatdıq, məsələ ilə bağlı Milli Məclisin sədri Heydər Əliyev cənablarına müraciət etdik, onunla görüşmək istədiyimizi bildirdik. Vasif Talibov cənabları, Heydər Əliyev cənablarının bizi qəbul edəcəyini bildirdi.

Gecə saat 24.00 idi. Qarabağ məsələsi barədə kiminləsə telefonla söhbət edirdi. Qapı yarıcaq olduğundan hərdən qulağıma

Qarabağla bağlı sözlər çatırdı.

Bizi içəri dəvət etdilər. Naxçıvan Kurd Mədəniyyət Mərkəzinin sədri Nizami Aliyevlə qapını döydük, içəri daxil olduq. Naxçıvanda heç bir yerdə elektrik işığı olmadığından

məz.“ Səhərisi günü bizi Naxçıvan MTN-nə dəvət etdilər. Axşam saat səkkizə qədər bizi sorğuladılar. MTN-nin əməkdaşları günorta yeməyinə getsələr də biz yeməksiz qaldıq. Axşam saat səkkizdə MTN-

otaqda neft lampası yanındı, otaq yarıqaranlıq idi, sol tərəfdə neft sobasının istisi hiss olunurdu. İş otağının baş tərəfində dəyirmi masa var idi. Heydər Əliyev cənabları, masanın arxasında əyləşmişdi. Biz içəriyə daxil olanda o, yerindən qalxıb bizə tərəf gəldi. Bizimlə bir-bir görüşüb xoşgəldiniz dedi və qolumuzdan tutaraq masaya tərəf apardı. Bizi oturtduqdan sonra, özü keçib kresloya əyləşdi. Üç saata qədər bizimlə çox sakit, səmimi söhbət etdi. Mavi gözlərində müdriklik, sonsuz mərhəmət görünürdü. Bizi diqqətlə dinlədi, işimizlə bağlı məlumat alandan sonra, tapşırıqlar verdi və dedi: "Qaçqınlarla görüşün, əgər onlar bu qışı Naxçıvanda qalmaq isteyirlərsə, biz onları kəndlərdə yerləşdirə bilərik, qaçqınlarla görüşdən sonra vaxt tapıb mənim yanına gələrsiniz".

Sonra Bəylər müəllimə tapşırıdı ki, gecdi, maşın olmaz, qonaqları aparın. Biz nə qədər təkid etsək də o, razi olmadı.

O, böyük insanın hər işə belə diqqətlə yanaşması məni valeh etdi. Öz-özümə düşünürdüm; görəsən onda işə belə maraqlı, həvəs hardandır. "Heç bir dövlət məmuru gecənin bu vaxtına qədər qalıb işlə-

nin iki əməkdaşı ilə birlikdə qaçqınların saxlandığı hərbi hissəyə getdi. Hərbi hissənin həyəti işq olmadığından zil qaranlıq idi. Bir azdan dəhlizə keçdi. Dəhliz qaranlıq olsa da dəhlizin sonunda zəif lampa işığı görünürdü. Geniş bir otağa keçdi, bizi Şahmurad, Şahmərdan və bizi dindirən MTN-nin əməkdaşlarından biri və tanımadığım daha bir neçə mülki geyimli adamlar qarşılıdı. Yenə sorğu suallar başladı, sonda o qərara gəldilər ki, qaçqınlarla kurd dilində danışmayaq. Aralarında olan türkmanlar kurd dilini də bilirdilər, onların vasitəsi ilə öyrəndik ki, onlar tranzit bir ölkə kimi Azərbaycandan Rusiyaya, oradan da Avropaya getmək isteyirlər.

Qaçqınların istəklərini öyrəndikdən sonra "qonaqlı" otağa gəldik və qaçqınların istəklərini onlara bildirdik. MTN-nin əməkdaşlarından biri mənə tapşırıdı ki, Bakıya qayıdanda nazirliyə gedim. Səhərisi günü, qaçqınların problemləri ilə bağlı, Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev cənablarına məlumat vermək üçün yenidən onunla görüşməyə getdik, işin bütün incəlikləri ilə maraqlandı, soruşdu və bizə dedi: "Siz gedin, mən münasib yoldaşlara tapşırıram, onları azadlığa buraxıb, yola salarlar". Səhərisi qaçqınlar

həqiqətən hissə-hissə Bakıya gönderildilər və oradan da Moskvaya yola salındılar. O, ölməz insanla görüşdüğüm üçün özümü xoşbəxt sayıram. Yuxarıda qeyd etdiyim ki-mi o dövrlerdə Azərbaycanda böyük hərc-mərcliklər baş alıb gedirdi. Bunu görən xalq, xalqımızın dahi oğlu, əzəli və əbədi Milli Liderimiz Heydər Əliyev cənablarını Bakıya dəvət etdi. Heydər Əliyev yenidən hakimiyətə gəldi və tariximizi, dinimizi, dilimizi, mənəviyyatımızı, parçalanmaq üzrə olan Vətənimizi bize qaytarırdı. O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsindən silinməkdən birdəfəlik xilas etdi. Ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlar Heydər Əliyevi, onun apardığı dünyəvi siyasetini böyük məhəbbətlə sevirlər və dəstəkləyirlər. Bu sevgi, bu məhəbbət xalqımızın ürəyində əbədi qalacaq.

Cüntü xalqımız və ölkəmiz üçün tale yüklü anlarda düşmənlərimiz etnik azlıq amlılardan istifadə etmək isteyirdilər. Azərbaycan xalqının ayrılmaz hissəsi olan azsaylı xalqları fəlakət qarşısında idilər. Məhz Heydər Əliyev onları bu fəlakətdən xilas etdi. Xalqımız onun xidmətlərini heç vaxt unutmayacağı, daim Heydər Əliyevin siyasetini dəstəkləyib və dəstəkləyəcək. Biz Heydər Əliyevin ideyalarının həyata keçməsi üçün ömrümüzün sonuna kimi çalışacaq və onun ideyalarını yaşatmaq üçün möhtərəm prezidentimiz İlham Heydər oğlu Əliyev cənablarına möhkəm dəstək olacaq. O, ölümü ilə xalqlarımızı birləşdirdi və onun məzarı millətimizin ziyanətgahına çevrildi. Bu gün Ulu Öndərimizin anım gündə minlərlə insan axını onun məzarını ziyarət etmək üçün sübə çağından əllərində gülgüçək güllü-gülüstəna dönmüş Fəxri Xiyabana axın edir, Milli Liderimizi anırlar. "Günəşdən nur doğar", deyiblər. Doğrudan da bu gün xalqımız Heydər Əliyevdən doğan nurun, İlham Heydər oğlu Əliyevin etrafında birləşərək Öndərimizdən miras qalan Vətənimiz Azərbaycanı inamlı addımlarla qabaqcıl ölkələr sırasına aparırlar. O, həzər zaman, hər an bizimlədir, çünkü onun xalqımıza bəxş etdiyi tükənməz sərvətlər hər yerdədir. Xalqımızı azadlığa çıxaran, ona xoşbəxt gələcək bəxş edən, Ümummilli liderimizə Uca Tanrıdan rəhmət diləyirik.

Tahir Süleyman

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

Dünya ümummilli lider Heydər Əliyev haqqında

Heydər Əliyev Cənubi Qafqazda uzun müddət ərzində on əsas şəxsiyyət olmuşdur. Bu günlərdə Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycanın bəhrələndiyi dostluq əlaqələrinin qurulmasında və Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunmasında onun şəxsi səyləri həyatı əhəmiyyət daşımışdır. Məhz onun rəhbərliyi altında Amerika Birləşmiş Ştatları və Azərbaycan, Öfqanistan və İraq-dakı əməliyyatlar da daxil olmaqla, terrorizmə qarşı mübarizədə tərəfdəş olmuşlar. Dağlıq Qarabağ faciəsinin sülh danışçıları vasitəsilə ədalətlə və uzunmüddətli həllinə nail olmaq sahəsində onun nümayiş etdirdiyi qətiyyət regionda sülh və sabitliyin saxlanmasında mühüm əhəmiyyət kəsb etmişdir. Eyni zamanda, onun mövqeyi və göstərdiyi səylər Azərbaycanın iqtisadi inkişafını möhkəmləndirən böyük həcmli xarici sərmayələrin cəlb olunmasında əsas rol oynamışdır. Bu nailiyətlər milyonlarla azərbaycanının həyatını yaxşılaşdırılmış və Azərbaycanın iyirmi birinci əsra müasir dövlət kimi daxil olmasına imkan yaratmışdır.

Corc BUŞ,
Amerika Birləşmiş Ştatlarının prezidenti.

Bütün dünyada layiqli hörmət və böyük nüfuz qazanmış görkəmli dövlət xadimi həyata getmişdir. Uzun illər ərzində Heydər Əlirza oğlu Əliyevin səmərəli fəaliyyəti xalqlarımızın ümumi tarixi ilə bilavasitə bağlı olmuşdur. O, Rusiya və Azərbaycanın strateji tərəfdəşliginən təməlini qoymuş,

dostluğumuzun və qarşılıqlı anlaşmamızın möhkəmlənməsinə böyük şəxsi töhfə vermişdir.

Onun vəfati Müstəqil Dövlətlər Birliyi, bütün beynəlxalq birlik üçün əvəzsiz itkidir.

Vladimir PUTİN,
Rusiya Federasiyasının prezidenti.

Bu qeyri-adi şəxsiyyət Azərbaycanı çiçəklənmə yoluna gətirib çıxarmışdır. Müxtəlif görüşlərimiz zamanı, xüsusilə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ətrafında müzakirələr apararkən, münaqişənin sülh yolu ilə həllində onun cəsarətini, müdrikliyini və qətiyyətini yüksək qiymətləndirdim.

Jak ŞIRAK,

Fransa Respublikasının prezidenti.

Heydər Əliyev Azərbaycanın böyük lideri idi. O, böhranlar dövründə öz ölkəsinə

sabitlik gətirdi. Azərbaycan xalqı onun qoyduğu irlə fəxr edə bilər.

Onun Prezident kimi fəaliyyəti dövründə ölkələrimiz arasında münasibətlərdə tərəqqi yarandı və Azərbaycan Avropa ilə əlaqələrini daha da yaxınlaşdırıldı. Onun 1998-ci ilin iyulunda Britaniyaya uğurlu səfəri, xüsusilə də, Dauninq küçəsi 10 üvanında yerləşən iqamətgahında bizim görüşümüz yaxşı yadimdadır. O, Azərbaycanla Birləşmiş Krallıq arasında hazırda mövcud olan güclü əlaqələrin təməlini qoymuş. Fəxr edirik ki, Britaniya şirkətləri tərəfindən qoyulan böyük sərmayələr vasitəsilə Birləşmiş Krallıq Azərbaycanın gələcək tərəqqisinə töhfələr verir.

Toni BLEYER,
Böyük Britaniyanın Baş naziri.

Heydər Əlirza oğlu Azərbaycan Respub-

likası üçün, MDB-nin inkişafı üçün, Qazaxistan və Azərbaycan xalqlarının çoxəsrlilik dostluğunun möhkəmlənməsi üçün çox işlər görmüşdür.

Nursultan NAZARBAYEV,
Qazaxistan Respublikasının prezidenti.

Heydər Əliyevin simasında Azərbaycan Respublikası uzun illər ərzində ölkənin bütün həyatına dərindən nüfuz etmiş və Azərbaycanın tarixində əbədi yer tutmuş böyük dövlət xadimini itirmişdir. Onun adı ölkənin müstəqiliyinin bərqərar olmasında qazandığı tarixi nailiyyətlərlə daim bağlı olacaqdır.

Gerhard ŞRÖDER, Almaniya Federativ Respublikasının federal kansleri.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə müstəqil Azərbaycan Respublikası son illər dünya birliyində layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycanda hüquqi dövlət quruculuğu, iqtisadi islahatların uğurla həyata keçirilməsi sahəsində görülən işləri diqqətlə izləyir və onları dəstəkləyirəm.

II İohan Pavel, Roma papası.

Heydər Əliyev XX əsrin görkəmli liderlərindən biri kimi müasir demokratik Avrasiyanın yeni tarixinin bugünkü qurucularındandır.

Çingiz Aytmatov,
Qırğızistan xalq yazarı.

Heydər Əliyev böyük şəxsiyyətdir. O, mənim dostum, qardaşımdır. Onun yeri həmişə ürəyimin başındadır.

Butros-Butros Qali,
BMT-nin sabiq Baş katibi.

Gəncədə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə ümumşəhər tədbiri keçirilib

10 May 2023-cü il tarixində müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, görkəmli dövlət xadimi, dahi şəxsiyyət, xalqımızın

sise, teşkilat rəhbərləri və kollektivləri, ziyalılar, ictimaiyyət nümayəndələri və media subyektləri iştirak ediblər.

Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə Gəncə şəhərində silsilə tədbirlər keçirilir. Silsilə tədbirlər çərçivəsində Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin təşkilatçılığı ilə Gəncə Dövlət Filarmoniyasında ümumşəhər tədbirinin rəsmi hissəsi baş tutub.

Tədbirdə Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov, Türkiyənin və Gürcüstanın Gəncədəki baş konsulları Recep Öztop, Nikolos Iaşvili, Quru Qoşunların komandanı, general-leytenant Ənvər Əfəndiyev, Millət vəkilləri, QMİ Qazılardı Şurasının üzvü, hüquqmühafizə orqanlarının rəhbərləri, Dairə Seçki Komissiyalarının sədrələri, Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyəti başçısı Aparatının məsul əməkdaşları, şəhərdə fəaliyyət göstərən idarə, müs-

laq məqamlarından vətəndaşlar. Bu baxımdan Ümummilli Liderin 100 illik yubileyi ilə bağlı tədbirlər silsiləvi və kütləvi xarakter daşıyır.

Niyazi Bayramov: "Ulu Öndərin siyasi kursunun layiqli davamçısı olan Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev Azərbaycanı böyük uğurlara çatdırmaqla ata vesiyətini layiqince yerinə yetirib. Xalqımız Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsini həmişə uca tutur və minnətdarlıqla anır. Müstəqil Azərbaycan Ulu Öndərin indiki və gelecek nəsillərə emaneti, onun zəngin və çoxşaxəli irsi isə xalqımızın milli sərvətidir. Bu gün Dahi Öndərimiz aramızda olmasa da, onun yaratdığı dövlətçilik fəlsəfəsi her gün bizimlə qoşa, hətta bizdən önde addımlayırlar, yaşayırlar, yaşadırlırlar".

Məruzədən sonra Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr olunan "Əsrin adamı" adlı film nümayiş olunub.

Tədbir Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himminin səslendirilməsi ilə başlayıb. Daha sonra Niyazi Bayramov Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi dövrələrə təsdiq etdi. O qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev tarixi şəxsiyyət olmaqdandır, əvvəl, məhz tarix yaranan Ümummilli Liderin çıxışlarından orijinal metnləri, Gəncədən olan elm, təhsil, səhiyyə və mədəniyyət xadimlərinin Ulu Öndərə bağlı xatirələri, həmçinin dönyanın görkəmli şəxsiyyətlərinin Ulu Öndər Heydər Əliyevin doğum günü də tariximizin ən par-

XALQIMIZIN ÜMUMMILLİ LİDERİ HEYDƏR ƏLİYEV DÖVLƏTİMİZİN MÜSTƏQİLLİYİNİ ƏBƏDİLƏŞDİRDİ

28 may - Azərbaycanın tarixinə əbədi həkk olunmuş əlamətdar gündür.

Yüz illik müstəmlekə zülmünün acısını dadmış Azərbaycan xalqı 1917-ci il fevral burjuva-demokratik inqlabını digər mözlüm xalqlar kimi və imperiyanın bütün demokratik qüvvələri ilə birlikdə, sevincə qarşıladı. 1918-ci il aprelin 9-da Zaqafqaziya Demokratik Federativ Respublikası öz müstəqilliyini elan etdi, bu da mürəkkəb siyasi vəziyyətdə bölgənin üç əsas millətinin iradəsini ifadə etməyə qadır olmadı.

1918-ci il mayın 26-da gürcü nümayəndələrinin seymi tərk edib, müstəqil Gürcüstan Demokratik Respublikası elan etmələrindən sonra, tamamilə yeni siyasi vəziyyət yarandı. Həssas və mürəkkəb vəziyyəti dərindən öyrənen seymin Azərbaycan deputatları, mayın 27-də Azərbaycan Milli Şurasını yaradılar. Şurasın Sədrliyinə Türk Demokratik Federalistlər Partiyasından M.Ə.Rəsulzadə, müaviniyinə isə H.Ağayev seçildi.

"Qafqaz Sərdarının" Tiflisdəki sarayında toplanmış Milli Şurasının 28 may tarixli iclasında 24 səsle (2 nefer əleyhinə) Azərbaycanın müstəqilliyi haqqında İstiqlal Beyannamesi elan edildi. 1920-ci il fevralın 11-i və 12-də Bakı Komitesi bolşevik "Hümmət" və "Ədalət" təşkilatlarının I qurultayı oldu və Azərbaycan Kommunist (bolşevik) partiyası təşkil olundu. Yeni yaranmış kommunist partiyası fevralın 12-də Moskvaya bildirdi ki, o, Azərbaycanın müstəqilliyinin əleyhinidir. Bu zaman Azərbaycanın müstəqilliyi Stalin və Kirov tərəfindən tanınmaması ilə suveren Azərbaycanın dövlətinə qarşı silahlı müdaxiləyə hazırlıq özünü son mərhələsinə daxil oldu. Diger tərəfdən, Parlament və hökumətin öz daxilində parçalanması baş verdi. N.Yusifbəyovun başçılıq etdiyi kabinet işçiləri

Tariel Celil

istefaya çıxdı. Bütün bunlar Azərbaycan Demokratik Respublikasının zəifləməsinə şərait yaradı. 1920-ci il aprelin 26-dan 27-nə keçən gecə 72 minlik XI Qızıl ordu hissələri suveren Azərbaycanın ərazisində daxil olaraq sürtələ Bakı üzərinə yerdi. Aprelin 27-də Azərbaycan Demokratik Respublikasının Parlamentinin son iclası oldu. Kasıkin müzakirədən sonra yaranmış vəziyyəti qiyametləndirən Azərbaycan Parlamenti nəhaq qan tökülməsinə yol vermək üçün güzəsto getmək haqqında qərar çıxardı. Lakin, bu şortlər məhəl qoymadan XI qızıl Ordu 28 aprel tarixdə Bakını və Azərbaycanı işğal etdi. Nöticədə, 1920-ci il aprelin 28-də Azərbaycan K(b) P başda olmaqla, bolşevik hökuməti yaradı. 1920-ci ilin aprelindən Azərbaycan torpaqları qarot olunmağa başlandı, 48 min insan qırmızı terrorun qurbanı oldu. Nəhayət Azərbaycan xalqı öz müstəqilliyini 2-ci dəfə 1991-ci ilin sonunda yenidən etdi. 1993-cü ilin iyun ayının 15-də həkimiyəti qaydan xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Dövlətimizin Müstəqilliyini əbədiləşdirdi. 28 may Respublika günü Azərbaycanın tarixi səhifəsinə yazılı və hər il Dövlət bayramı olaraq Xalqımız tərəfindən qeyd olunur.

Keçilən bütün yoluñ əyri var, badı var, Hamı eyni ölçülmez, yaxşı var, yadı var, Xalqımızın şərefli, tükənməyən adı var, Ürəklərde yaşıyan, Əliyevlər soyusan, Tarixlərə yazılıan, Ulu Heydər oğlusun.

Sair Kükşün diləyir, ürekde bir arzudur, Allah səni qorusun, dünya boyu yaşa, dur. Əbəssiz bir领导者, yenə yarat, yenə qur, Azərbaycan xalqının, sevincinin dadisan, Xoş günləri bəxş edən, Ulu Heydər oğlusun.

ULU HEYDƏR OĞLUSAN

Azərbaycan adını yüksəklərə qaldırın, Dövlətinin qoruyan, millətinə yarayan, Bu firavan ölkəni cynaqlardan saldırın, Har kəsa ümud verən Tanrıımızdan sonrası, Millət üçün yaranan Ulu Heydər oğlusun.

Müstəqil ölkəmizi zirvələrə ucaltdın, Xalqın üçün yaşadın, xalqın üçün yaratdın. Millətinin çox sevdin, insanları yaşıdatdin, Hər kəsin sevimli, şərefli bir adısan, Xalqının baş tacısan, Ulu Heydər oğlusun.

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

Tərtərlilər Ümummilli Lider Heydər Əliyevə ümumxalq məhəbbətini nümayiş etdirdilər

May ayının 10-da respublikamızın hər yerində olduğu kimi xalqımızın Ümummilli lideri

inə ucaldılmış abidəni ziyarət edərək öünüə gül-çicək dəstələri düzüb, dahi rəhbərə öz

Hakimiyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov, Milli Məclisin deputati Sahib Aliyev, Qarabağ İqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə (Şuşa rayonu istisna olmaqla) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəliyinin əməkdaşları, hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbərləri, rayon icra hakimiyətinin, YAP rayon təşkilatının, hüquq-mühafizə orqanlarının kollektivləri, şəhid ailələri və qazilər, Azərbaycan Respublikası Müdafiə Nazirliyinin rayon ərazisində yerləşən N sayılı hərbi hissələrinin zabit və əsgərləri, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət işçiləri, rayonda fəaliyyət göstərən idarə, müəssisə, təşkilatların kollektivləri, kütləvi informasiya vasitələrinin və ictimai birləşkənin nümayəndəleri iştirak ediblər.

Tədbirdə Tərtər Rayon icra

Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi Tərtər rayonunda da qeyd olunub. Minlərlə tərtərlər Mərkəzi Meydanda Ulu Öndərin xatirə-

hörmət və ehtiramını, ümumxalq məhəbbətini nümayiş etdiblər.

Tədbirdə Tərtər Rayon icra

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illiyi laçınlılar tərəfindən təntənəli qeyd edilmişdir

2023-cü il 10 may tarixde Laçın Rayon icra Hakimiyətinin və YAP Laçın rayon təşkilatının birge təşkilatçılığı ilə laçınlı məcburi köçkünlərin

mövzusunda geniş məruzəsi dinlənilmişdir. Rayon rəhbərinin məruzəsində Azərbaycan Respublikası Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2022-ci il 28

sunu uğurla davam etdirməklə dövlət müstəqilliyimizi möhkəmləndirərək beynəlxalq aləmdə Azərbaycanın rolunu və nüfuzunu daha da artırmış, qətiyyətli rəhbərliyi sayesində 44 günlük Vətən mühəribəsində torpaqlarımız erməni işgalçılardan azad edilərək bütün köçkünlərin torpaq həsrətinə son qoyulmuşdur.

Məruzədə minnədarlıq hissi ilə vurğulanmışdır ki, 2023-cü il laçınlılar üçün xüsusilə əlamətdardır. Çünkü dahi şəxsiyyət Heydər Əliyevin 100 illik yubileyini təntənə ilə qeyd edən laçınlılar üçün bu il həm də ata-baba yurdlarına qayıdış ilə olacaqdır.

Sonra tədbirdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin mənalı ölüm yolу və şərəfləri fəaliyyəti barədə "Ösrin adamı" adlı sənədli filmə tamaşa olunmuşdur. Yüksek əhval-ruhiyyə şəraitində keçirilən ümumrayon tədbirində Laçın Rayon icra Hakimiyətinin başçısı Aqil Nəzərli, rayonun qabaqcıl ziyalıları, hüquq mühafizə orqanlarının, idarə, müəssisə, təşkilat rəhbərləri, Vətən mühəribəsi iştirakçıları, şəhid ailəsi üzvləri, ictimai feallar və çoxsaylı qəsəbə sakinləri iştirak etmişlər.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş ümumrayon tədbirinin rəsmi hissəsindən sonra tədbirin bədii hissəsi Ulu Öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan istirahət parkında davam etdirilmişdir. Tədbirdə "Heydər Əliyev məktəblilərinin gözü ilə" rəsm sərgisinə və Heydər Əliyev haqqında yazılmış çoxsaylı kitablara baxış keçirilmiş, rayonun respublikada tanınmış müğənnilərin ifasında rəngarəng musiqi nömrələri dinlənilmiş, sonda atəşfəsanlı seyr edilmişdir.

Tədbir bütün iştirakçılarında xoş bayram əhval-ruhiyyəsi yaratmışdır.

müvəqqəti məskunlaşdıqları, həmcinin rayonun icra strukturlarının, idarə, müəssisə və təşkilatlarının müvəqqəti fəaliyyət göstərdiyi Ağcabədi rayonunun Taxta Körpü qəsəbəsində Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin anadan olmasının 100 illik yubileyinə həsr edilmiş geniş ümumrayon tədbiri keçirilmişdir.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin Laçın Rayon icra Hakimiyətinin inzibat binası qarşısında ucaldılmış büstünü ehtiramla ziyarət edərək öönüne tərəffübü düzənmişlər.

Sonra tədbir Laçın Rayon icra Hakimiyətinin iclas zalında davam etdirilmişdir. Azərbaycan Respublikasının dövlət himminin səsləndirilməsi ilə başlayan tədbirdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və dövlətçiliyi qarşısında çoxşaxəli fəaliyyəti və göstərdiyi müstəsna xidmətlərinə dair Laçın Rayon icra Hakimiyətinin başçısı Aqil Nəzərlinin "Ulu Öndər Heydər Əliyevin irsi milli sərvətimizdir"

noyabr tarixli 3623 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev III" elan edilməsi ilə bağlı iştirakçılara bir daha ətraflı məlumat verilərək bildirmişdir ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə yorulmaz fəaliyyət göstərərək qələblərdə daimi sevgi, xatirələrdə əbədiyyaşarlıq qazanmışdır. Ümummilli lider qısa zaman kəsiyində ölkədə sabitliyə təmin etmiş, Azərbaycanı inkişaf yoluna çıxmışdır. Qədirbələn Azərbaycan xalqının hər zaman müasir dövlətimizin memarı və qurucusu, xalqının və ölkəsinin müstəqilliyi, inkişafı naminə əvəzedilməz işlər görmüş, tarixi proseslərə təsir göstərmək qabiliyyətinə malik unudulmaz rəhbəri Heydər Əliyevi qürur və sevgi hissi ilə xatırladığı xüsusilə qeyd olunmuşdur.

Rayon rəhbərinin məruzəsində bildirilmişdir ki, son 20 ilə yaxın bir dövrdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Ümummilli liderin siyasi kur-

Daşkəsəndə Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr olunmuş möhtəşəm bayram konserti keçirilib

Mayın 10-da Daşkəsən rayon Heydər Əliyev Mərkəzinin qarşısında Ümummilli Liderimizin anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibəti ilə möhtəşəm ümumrayon bayram konserti keçirilib.

Daşkəsən Rayon icra Hakimiyətinin başçısı Əhəd Abiyevin təşkilatçılığı ilə keçirilən bayram konsertinde Milli Məclisin deputati Elşad Mirbəşiroğlu və minlərlə daşkəsənli böyük bayram əhval-ruhiyyəsində iştirak edib.

Xoş analarla yaddaşlarda qalan konsertdə tanınmış incəsənət xadimlərinin və müğənnilərin çıxışları alqışlarla qarşılanıb.

Tədbirin sonunda atəşfəsanlı təşkil olunub.

Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar gənclərin hərbi yürüşü keçirilmişdir

Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar samuxlu gənclərin hərbi yürüşü keçirilmişdir.

Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, dahi siyasetçi və qüdrətli dövlət xadımı Heydər Əliyevin anadan olmasının 100-cü ildönümü ilə əlaqədar Ulu Öndərin zəngin siyasi irlərinin, şərəfləri həyat və fəaliyyətinin gənc nəsil tərəfində öyrənilməsi işinin daha da gücləndirilməsi və "Azərbaycan Respublikasında 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" elan edilməsi münasibəti ilə 10 May 2023-cü il tarixində Samux rayon icra Hakimiyəti, Samux rayon

Gənclər və İdman idarəsi, Gəncə Daşkəsən Regional Təhsil idarəsinin Samux rayon Sektorunun birge təşkilatçılığı ilə hərbi yürüş keçirilmişdir. Tədbirdə Samux rayon icra Hakimiyətinin başçısı cənab Ali Qocayev və digər rəsmi qonaqlar iştirak ediblər. Ali Qocayev gəncləri salamlayaraq qeyd etdi ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev hakimiyətdə olduğu ikinci dövrdə də hərbi vətənpərvərlik işinin gücləndirilməsi məsələlərinə xüsusi diqqət yetirib. O, dəfələrlə hərbi hissələrdə, ön cəbhədə Silahlı Qüvvələrinə həyəti ilə görüşüb. Heydər Əliyev hərbi sahənin gücləndirilməsi işi ilə yanaşı, şəhid ailələrinin sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması məsələlərini də əsas vəzifə hesab edirdi. Ulu Öndər çıxışlarının birində Vətən təssərbəkəşliyinin müqəddəsləşməsini vurgulayaraq bu ifadəni işlətmüşdi: "Hamimizin ümumi vəzifəmiz xalqımızda vətənpərvərlik, Vətən torpağına, millətə sədaqət, Vətən uğrunda şəhidliyə hazır olmaq hissələrini formalasdırmaq, inkişaf etdirmək və təbliğ etməkdir".

Şahin hərbi idman oyunun məktəbli komandaları hərbi parada rəsmi qonaqların qarşısından keçərək Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət etdilər. Sonda tədbir iştirakçıları icra Hakimiyətinin başçısı cənab Ali Qocayev və digər rəsmi qonaqlara birgə xatire şəkli çəkdirildi.

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

GÜLLƏ ATMADAN HAKİMİYYƏTƏ GƏLƏN DÜNYA SIYASƏTÇİSİ

Dünyanın inqilab sistemi, siyasetçiləri Azərbaycan xalqının xilaskarı, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev cənablarının inqilabından,

yüz ilə yaxın davam edən qardaş qırğıınına son qoyacaqdır.

Səddam kimi diktator qan tökərək hakimiyyətə gəldi, gedən günə qədər həmvətənləri-

hövzəsində olan şəhər, rayon və kəndlərimizin əhalisinin durumu-nu göz öünüə götirmək kifayətdir.

Gəncəbasarın işgali, Avropa qapılarının, Avropa bazarının üzümüze bağlanması demək olardı. Biz məcburi yenə də keçmiş "ağamız" olan rus çinovniklərinin boyunduruğu artına yalvararaq, xahiş edərək keçməli idik.

Hələ mən Əlikram Hümmətovun "Talış-Muğan" Respublikasından, onun gələcəkdə İran İslam Respublikasına birləşməsin-dən, Sürət Hüseynovun "xanlığ-ından", şimaldan rusların ləzgilərin "Sabval" təşkilatının əli ilə Siyəzənə qədər ərazi iddiasından, Balakən, Qax, Qəbələ kimi strateji bölgələrə göz tikənlərdən danışmiram.

Dünya dövlətlərinin rəhbərləri humanistliyi, uzaqqorənliyi, əfv etməyi, bağışlamağı Azərbaycanın cavan prezidenti İlham Əliyev cənablarından öyrənməlidirlər. İlham Əliyev cənabları neçə-neçə ömürlük həbsə məhkum olunmuş insanları əfv etdi, ümidi-siz ailələri sevindirdi və Azərbaycandakı münaqışə ocaqlarını uzaqqorən siyaseti ilə aradan götürdü. İlham Əliyev cənablarının humanist siyaseti Türkiye, İran, Suriya kim ölkələrin dövlət rəhbərlərinə örnək olmalıdır.

"Bakı-Tibilisi-Ceyhan" asri nüfuzlu müqaviləsi

Bizi bütün bu bələlərdən Heydər Əliyevin uzaqqorən siyaseti qurtardı. Onun uzaqqorən siyaseti, həyata keçirdiyi dünyəvi layihələr, böyük dövlətlər, bəy-nəlxalq birliklər, təşkilatlar tərəfindən dəstəkləndi, ölkədə siyasi sabitlik yarandı və dövlətimiz

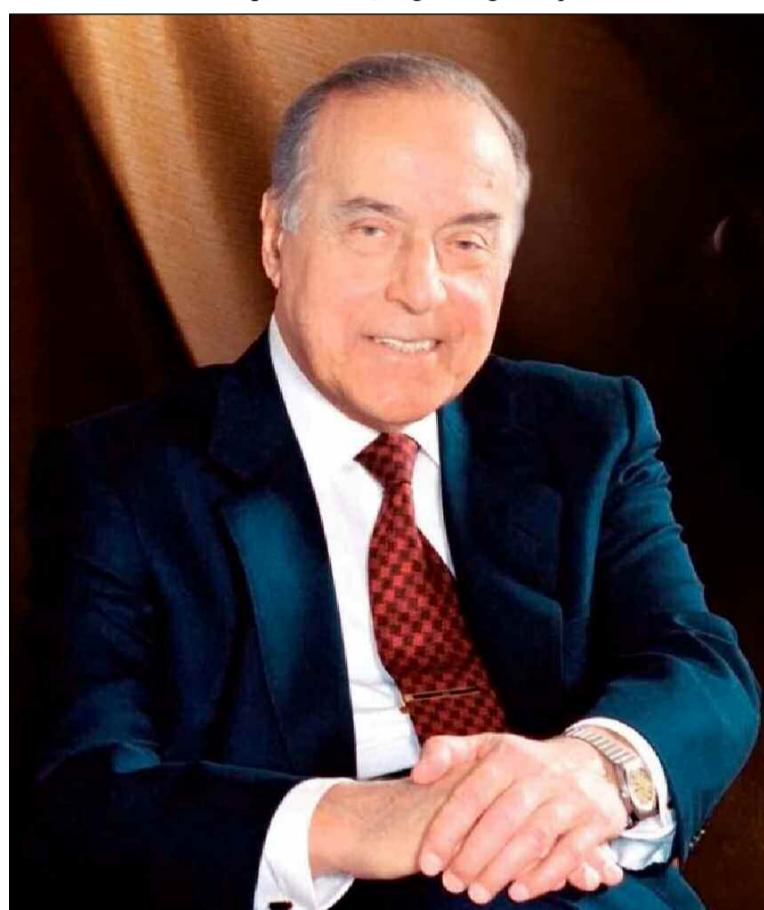
Hörmətli prezidentimiz, İlham Əliyev cənablarının operativ təşkilatlığı sayesində "Bakı-Tibilisi-Ceyhan" neft kəməri, Bakı-Örzurum qaz kəməri vaxtında səmərəli çəkilməsi sayesində, yüzlərle ölkələri Azərbaycana bağladı. Bu inkişafə görə, indi dünya dövlətləri istəsələr də, is-təməsələr də bizi dəstəkləməkdədirler.

Xəyalım məni o illərə apardı, Ulu Öndərlə olan görüşüm yada düşdü.....

1992-ci ilin dekabr ayı iddi. Hər yerdə hərc-mərclik hökm süründü. Cəbhədə itaetsizlik, özbaşınlıq yaranmış, günü-gündən torpaqlarımız əldən gedir, şəhid-lərimizin sayı artırdı. Azərbaycan yas içinde iddi. Ölkəmizin hər yerində yasxanalar qurulmuşdu. Hər gün cəbhədən xoşagəlməz xəbərlər gelirdi. Heç kim, heç kimin ərizəsini oxumaq istəmir-di. Demək olar ki, ölkə idarə olunmaz xaosa çevrilmişdi.

Yuxarıda qeyd etdiyim kimi, o dövrlərdə Azərbaycanda böyük hərc-mərcliklər nəticəsində vətəndaş mühərbişinin başlaması-na zəmin yaranmışdı, qardaş qırğını başlamışdı. Bunu görün xalq, xalqımızın dahi oğlu, əzeli və əbədi milli liderimiz Heydər Əliyev cənablarını Bakıya dəvət etdi. Heydər Əliyev yenidən hakimiyyətə gəldi və tariximizi, di-nimizi, dilimizi, mənəviyyatımızı, parçalanmaq üzrə olan Vətənimizi xilas etdi.

O, Azərbaycan xalqını, Azərbaycan dövlətini məhv olmaqdan, dünya xəritəsində silin-məkdən birdəfəlik xilas etdi. Ölkəmizdə yaşayan milli azlıqlar Heydər Əliyevi, onun apardığı dünyəvi siyasetini böyük məhəb-bətlə sevirlər və dəstəkləyirlər. Çünkü Ulu Öndərin uza-

böyük siyasetindən dərs almalı və örnək götürməlidirlər. Beləki, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev gullə atmada, xalqın xahişi və tələbi ilə hakimiyyətə gəldi, Azərbaycanı və Azərbaycanda yaşayış azsaylı xalqları böyük fəlakətdən xilas etdi.

Bəli Ümummilli lider, Böyük Heydər Əliyev mülki geyimdə təyyarədən düşdü və ilk işi qardaş qırğını baş verən Gəncəbasara getdi, silahsız, qorumasız. Qısa müddətdə ölkənin sabitliyini pozan bütün silahlı qüvvələrə ele siyasi gediş etdi ki, onlar silahları ilə birlikdə gəlib "torbaya" gir-dilər və bir də ayıldılarsa ki, cəzaçəkmə məntəqələrindədirler. Heç kimin təsəvvür etmədiyi qısa bir vaxtda atəşkəs elan etdi və respublikada sabitliyi yaratdı. Böyük humanistlik edərək, ömürlük həbsə məkum edilən o silahlı dəstələrin rəhbərlərini azadlılığa buraxaraq dedi: "Siz gedin ailələrinizi idarə edin, sizlər dövləti idarə etməyə qadir deyilsiniz".

Bəli bir gullə atmada hakimiyyətə gəldi və yasxanaları toy-xanalarla əvəz etdi, Azərbaycanı dünyaya tanıdı, indiki sabitlik, inkişaf göz qabağındadır.

Görürsünüz, Suriyada neçə illərdir qardaş qırğını gedir, Mustafa Kamalın Cümhuriyyətin yaranmasında edilən qətliyamlar və yaranan gündən bu güne gədər qardaş qanı axıdır. İnanırıq ki, Türkiyənin indiki baş naziri Rəcəb Təyyib Ərdoğan cənabları, Heydər Əliyev siyasetindən dərs alaraq Türkiyədə

nin qanını töküdü və başına gələnlər hamiya məlumdur.

Belə diktatorların sayını artırmaq olar.

Lakin bunlardan fərqli olaraq, dünya siyasetçiləri öndərlərindən olan, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev bir gullə atmada hakimiyyətə gəldi və müdrik siyaseti nəticəsində Azərbaycanımızı inkişaf etmiş ölkələr sırasına çıxardı. Bəli, dünya siyasetçiləri, rəhbərləri Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasetini öyrənib və bəhərlənməlidirlər.

Zaman keçdiyə, Ulu Öndər, Böyük Heydər Əliyev siyasetinin dərinliyini daha aydın görmək olur. Təsəvvür edin, əgər Ulu Öndər, Heydər Əliyev hakimiyyətə vaxtında gəlməsəydi, atəşkəs müqaviləsi bağlanmasayıdı, ermənilər Azərbaycan torpaqlarına olan təcavüzü bir az da genişləndirərək, özlərinin dediyi kimi, Gənsəbasar da daxil olmaqla, Kürə qədər işgal edə bilsəydi. Bir anlığa təsəvvür edin, Gəncəbasarın köçkünləri, erməniyə girrov düşənləri, Gürcüstan, Rusiyaya qaçanları, malı-mülkü bir anın içində əlində çıxaraq girrov, qaçqın-köçkünlərin halına düşən xalqın durumu necə ola bilərdi?

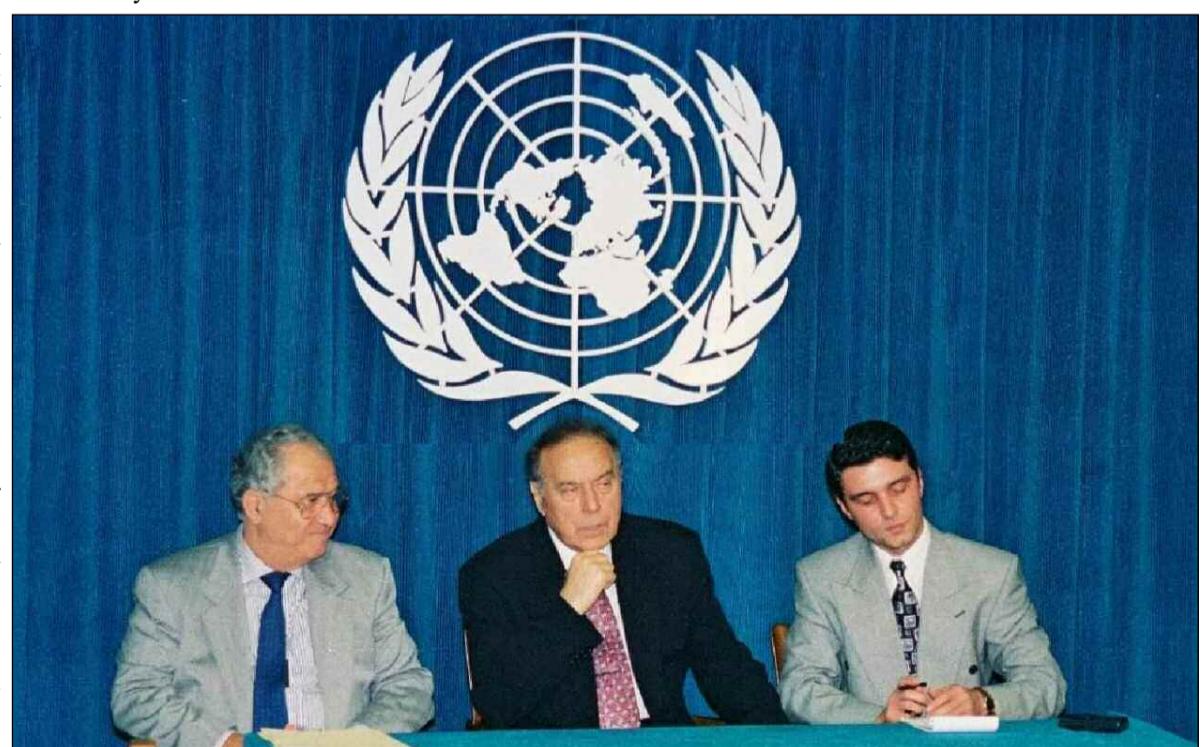
Onsuz da problemlər içində yaşayış Borçalı mahalindəki soydaşlarımızın durumunu, Türkiyənin Azərbaycanla və türk dünyası ilə əlaqəsinin kəsildiyini düşünərək nəticəni ağıla getirmək kifayətdir. Ermənilərin əlinə düşəcək Mingəçevir su anbarının suyu buraxılsayıdı, bir an başımıza gələcək faciələrin böyüklüyünü düşünmək lazımdır. Kür çayı

quruculuq yoluna qədəm qoydu. Son illər əhalinin, ölkəmizin rifa-hı yaxşılaşdı, yüzlərle parklar salındı, yollar abadlaşdırıldı, əfsa-nəvi körpülər tikildi, yeni kəndlər, qəsəbələr inşa edildi.

Bu sevgi, bu məhəbbət xalqımızın ürəyində əbədi qalacaq. Çünkü xalqımız və ölkəmiz üçün təleyküllü anlarda, düşmənlərimiz etnik azlıq amlılardan istifadə etmək istədilər. Azərbaycan xalqı-

nın ayrılmaz hissəsi olan azsaklı xalqları fəlakət qarşısında idilər. Məhz vaxtında hakimiyyətə xalq tərəfindən götirilən Heydər Əliyev cənabları onları bu fəlakətdən xilas etdi.

Üç saata qədər o müdrik insanla səhbət etdi. Olduqca sakit, səbr və təmkinlə bizi dinlədi. Müdrik, qayğılı, mavi okeanlar kimi sonsuz, dərin və mənali gözləri ilə sanki insanların qəlbini, düşüncəsini oxuyurdu. Zaman keçdiyə, həqiqətən onun nə qədər uzaqqorən siyasetə malik olduğunu daha çox dərk etdim. O, Azərbaycanımızın inkişafı və dirçəldilməsi üçün bir çox müqavilələr və kontraktlar bağlayıb, dəyərli görüşlər keçirib. Bu müqavilələrlə o, Azərbayca-nımızı dünya dövlətlərinə tanıdı, dünya dövlətlərini Azərbaycana bağladı və dünya səhmdarlarını Azərbaycana sərmayə qoymağa sövq etdi. Azərbaycanımız üçün çox dəyərli olan bu müqavilələr-dən biri də "Bakı-Tibilisi-Ceyhan"əsrin müqaviləsidir. Bu müqavilənin imzalanmasını dü-sünəndə, insana yalnız iqtisadi mənəfət və neft ixracatı gəlir. Lakin bu məsələ barədə dərin-dən düşünəndə görürük ki, müdrik insan, xalqımızın ulu öndəri, Heydər Əliyev bu müqavilə ilə Azərbaycan, Gürcüstan, Qazaxistan, Türkmenistan, Türkiyə, Avropanın bir sıra dövlətlərini, eləcə də ABŞ-nı və bu ölkələrlə əlaqəsi, bağlılığı olan ölkələri biri-birinə bağlayıb və sazişsiz, müqaviləsiz bu ölkələr arasında sanki sühl müqaviləsi imzalayıb. Bu ölkələr bundan belə biri-birinin müdafiəsinə qalxmağa, biri-birinin sözünü deməyə, arxa durmağa, yardım etməyə məcbur-durlar. Çünkü Ulu Öndərin uza-

(davamı səh.9-da)

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

GÜLLƏ ATMADAN HAKİMİYYƏTƏ GƏLƏN DÜNYA SIYASƏTÇİSİ

(Əvvəli səh. 8-də)

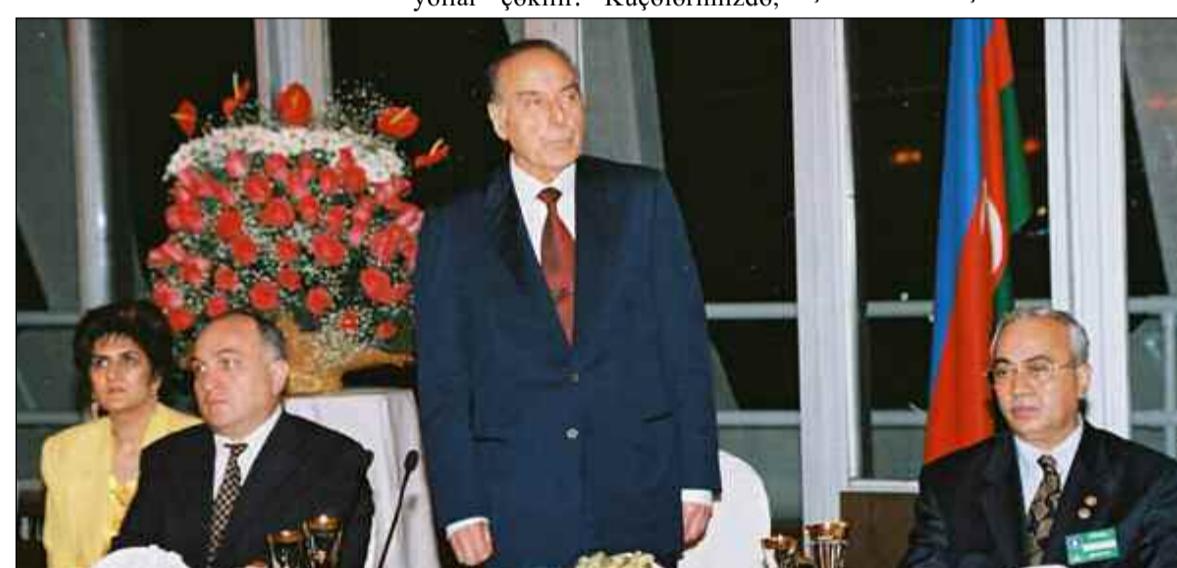
Hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları vaxtında "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" neft kəmərinin inşasına başlıdı, onunla bərabər "Bakı-Qars" qaz kəmərinin bünövrəsini qoydu və həyata keçirdi. Azərbaycanımız üçün həyati əhəmiyyəti olan "Bakı-Axalkalaki-Qars" dəmir yolunun müqaviləsinə qol çəkdi və Gürcüstan, Türkiyə rəhbərləri ilə birlikdə, bu proyekti təməlini qoydu və başa çatmaq üzrədir. Bu müqavilələr bir çox ölkələrə böyük həyati əhəmiyyət kəsb etdə, hər zaman bizi və bizim kimi ölkələri "boyunduruq"da saxlayan Rusiya kimi hegemon ölkələrə sərfəli deyildi. Neçə ilərdir ki, Qarabağ məsələsini meydana atan və həllinə əngəl olan Rusiya, günü-gündən qüdrətlənən, güclənən və Avropa birliyinə, NATO-ya yaxınlaşan Azərbaycanı və Gürcüstani işgal etmək üçün yeni yollar axtardı və Qarabağ kimi, babaları Nikolayın dövründən yandırılan ocağın odu artırıldı. Gürcüstaniın səbirsiz prezidenti Saakaşvilinin ucbatın-

şayan Rusiya, əsrlərdir həzm etdiyi Bakı neftinin Avropaya nəqli sındırıbilmirdi. Ona görə də Gürcüstan işgal etmək istədi ki, bəlkə Azərbaycan və Azərbaycan nefti onun ixtiyarına keçsin və Azərbaycan yenidən Rusiyaya boyunduruğuna gırsın.

Lakin Rusiya hələ də başa düşmək istəmir ki, ölməz Ümummilli lider Böyük Heydər Əliyev cənabları Azərbaycan Respublikası, Azərbaycan xalqı üçün elə bir iqtisadi-siyasi yol qoyub gedib ki, bundan belə istəsələr də Azerbaycanı Rusyanın əsarəti altına sala bilməyəcəklər. Necəki Rusiya Gürcüstani işgal edə bilmədi və Gürcüstənən çıxarırlarken Osetiyani və Abxaziyanı işgal edərək, müstəqil dövlət elan etdi. Özü də düşünmədən başını bəlaya saldı.

Onda görəsən Rusiya yüz ləldir öz azadlıqları uğrunda mübarizə aparan çəçen xalqının və Çeçenistanın, Tataristanın, Başqırdstanın və digər muxtar vilayətlərin müstəqilliyini niyə vermir və niyə tanımır? .Deməli, inamlı deyə bilərik ki, ölməz

ti, hörmətli İlham Əliyev zəkası sayəsində "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsi Gürcüstəni işgal olmaqdən xilas etdi. Və bu müqavilə sayəsində Azərbaycanla Gürcüstan arasında birdəfəlik sabitliyin təməl daşının qoyulması deməkdir və Gürcüstən məsəlesi

buna sübutdur. Bütün dünya ictimaiyyətinin gözü qarşısında "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsinə imza atmış ölkələr və bi-

sir etdilər və işgalçi rus ordusunu Gürcüstəndən çıxartdırı. Və Gürcüstən NATO-ya üzv olmaşı məsəlesi sürətləndirildi. Bu məsələləri görən ermənilər də bu həqiqəti görür və Azərbaycanla olan konfliktin həlli yollarını axtarır. Artıq ermənilər də görür ki, Rusiya onları çıxılmaz bələya salıb və bu bəlanın həlli torpaqların qayıdı və qonşuluqda sülh şəraitinde yaşamaqdır. Ona görə də "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin müqaviləsini, "Bakı-Tbilisi-Ceyhan" əsrin dünyəvi sülh müqaviləsi adlandırsaq dəha düzgün olar.

Bəli, danılmaz faktdır ki, bu gün minlərlə müxtəlif dünya ölkələrinin şirkətləri, səhmdarları Azərbaycanda bünövrə salıb çalışırlar. Azərbaycanımız günü-gündən qüdrətlənir, inkişaf edir, gözəl binalar ucaldılır, əvəzələnməz yollar salırm, əfsanəvi körpülər qurulur, fabrik və zavodlar açılır. Ölkəmizin hansı güşəsinə gedirsin get gözel parklar, istirahət zonaları, abad yollar görərsən. Respublikamızın bütün şəhər, qəsəbə və kəndlərində yeni, gözəl göz oxşayan binalar tikilir, ucqar rayonlarımıza qaz və rahat yollar çəkilir. Küçələrimizdə,

timiz İlham Əliyev cənablarının bu siyasəti nəticəsində nəinki təkcə Azərbaycanda, elə də Qafqazda sülh və əmin-amanlıq berpa olacaq və dünyadan qüdrətli ölkələri bizimlə dostluq və əməkdaşlıq etməyə çalışacaqlar.

Xalqımız Respublikamızda baş verən ictimai-siyasi hadisələri görür, dəyərləndirir və lazımnıca qiymətləndirir.

Hamiya məlumdur ki, hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları, ister ölkə daxilində, istərsə də dünya dövlətləri arasında, apardığı müdrik siyasəti nəticəsində dünya dövlətləri günü-gündən qüdrətlənən Azərbaycanımızla, onun rəhbəri hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənabları ilə hesablaşırlar və ona hörmət və qayğı ilə yanaşırlar belə yanaşma xalqımız üçün, Respublikamız üçün fəxrdır.

Bəli, bu gün hörmətli Prezidentimiz İlham Əliyevin xoş sədaları respublikamızın hər yerindən gəlir. Əyalətlərimizin inkişafı üçün, inamlı demək olar ki, hər gün bir neçə parklar, yeni məktəb binaları, xəstəxanalar, idman kompleksləri, fabrik və zavodlar, müxtəlif elm ocaqlarının açılışını edir. Bu işlər inkar edilməz-

həyətlərimizdə, əyalətlərimizdə müxtəlif çeşidli və markalı rahat maşınlar göz oxşayır. Xalqımızın maddi durumu günü-gündən yaxşılaşır, olıl və qocaların, imtiyazlı vətəndaşlarımızın maaşları artır. Xalqımız firəvan həyat sürmeye başlayıb.

Biz inanırıq ki, xalqımız Ulu Öndərin xidmətlərini heç vaxt unutmayacaq, daim Heydər Əliyev siyasətini dəstəkləyəcək! Azərbaycan xalqı Böyük Heydər Əliyev ideyalarının həyata keçirilməsi naminə, ömrümüzün sonuna kimi çalışacaq və onun ideyalarını yaşıtmak üçün, möhtərəm prezidentimiz, İlham Əliyev cənablarına yaxın dəstək olacaq. Hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının indiki xarici və daxili siyasəti nəticəsində Vətənimiz günü-gündən çiçəklənir, gözəlləşir. Biz inanırıq ki, Vətənimiz Azərbaysan dün-yanın inkişaf etmiş ölkələrinin ön sıralarında olacaqdır və hörmətli preziden-

dir. Xalqın gözü tərəzidir deyiblər. Biz inanırıq ki, xalqımız ölməz Ulu Öndər Böyük Heydər Əliyev cənablarının siyasətini hörmətli prezidentimiz İlham Əliyev cənablarına arxa olacaqlar.

Inamlı demək olar ki, prezidentimiz İlham Əliyev cənablarının indiki siyasəti nəticəsində Vətənimiz günü-gündən çiçəklənir, gözəlləşir. Biz inanırıq ki, Vətənimiz Azərbaysan dün-yanın inkişaf etmiş ölkələrinin ön sıralarında özünə yer tutub.

Hazırladı: Tahir SÜLEYMAN

dan ocağa benzin töküldü. Nəticədə, Rusiya Gürcüstəni işgal etmək istədi. Böyük arzularla ya-

Ümummilli liderimiz Böyük Heydər Əliyev dəhəsi və Azərbaycan Respublikasının preziden-

lavasitə bu projekte bağlı olan şirkətlər qalxdı, Rusiyaya bəy-nəlxalq qanunlar çərçivəsində tə-

HEYDƏR ƏLİYEV 100 — ANIM GÜNÜ — XÜSUSİ BURAXILIŞ

ÖMRÜNÜ-GÜNÜNÜ XALQINA HƏSR EDƏN DAHİ İNSAN

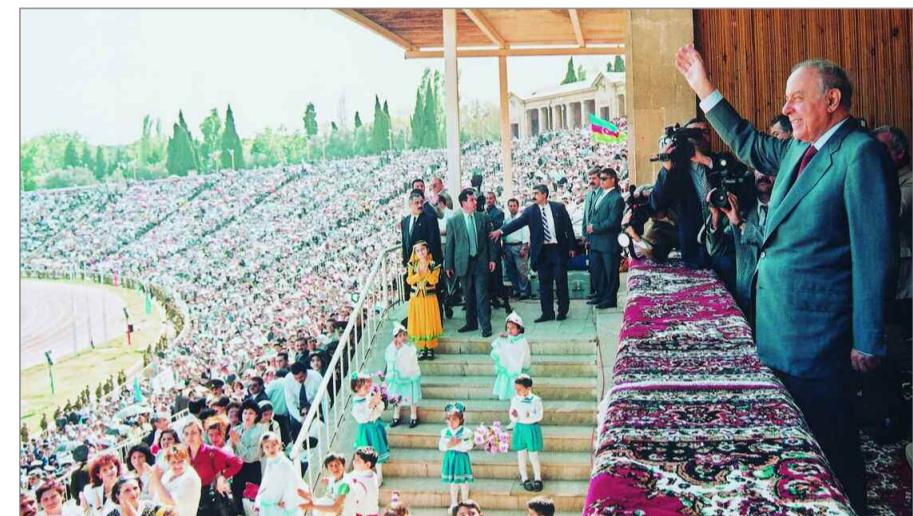
1993-2003-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti olmuş Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü ildə Naxçıvanda anadan olub. 1939-cu ildə Pedagoji texnikumu, 1957-ci ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinə bitirib. 1941-1944-cü illərdə Naxçıvan MSSR-də SSRİ-nin Daxili Məsələlər Üzrə Milli Komissarlığında, 1944-cü ilin mayında isə Dövlət Təhlükəsizlik Orqanlarında çalışmağa başlayıb. 1964-cü ildə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR Nazirlər Soveti yanında Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin sədr müavini, 1967-ci ildən isə Komitənin sədrə təyin

olmaqla qiyamçıların tezyiqi altında Bakını tərk edərək Heydər Əliyev paytaxta gəlir və Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçi-

nidən hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ölkədə sabitlik, əmin-amanlıq yaradıb, qanunsuz silahlı qruplaşmaların fəaliyyəti-

daşında daima yaşayacaq!

Yeni Azərbaycanın qurucusu
İstər Sovet haki-

Dahi şəxsiyyətin keşməkeşli ömür yolu

edilib. 1969-cu ilin iyul ayından Heydər Əliyev Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin I katibi seçilib.

1982-1987-ci illərdə SSR Nazirlər Soveti sədrinin I müavini vəzifəsinə yüksəlib, eyni vaxtda, 1986-ci ildən SSRİ Nazirlər Soveti Sosial-İnkışaf Bürosunun sədri olub. 8-11-ci çağırışlarda SSRİ Ali Sovetinə deputat seçilib.

1987-ci ildə təqaüdə çıxsa da, 3 il-dən sonra yenidən siyasetə qayıdır. 1990-ci ilin yanvarında Bakıda qanlı hadisələr dövründə Heydər Əliyev Azərbaycan SSR-nin Moskvadakı nümayəndəliyinə gələrək Qorbaçov siyasetinə qarşı kəskin çıxış edir. 1991-ci ilin iyulunda isə Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası sıralarından çıxır.

Vətənə qayidian Heydər Əliyev 1991-ci ildə Naxçıvan MR-nın Ali Məclisinin sədri seçilir. 1993-cü ilin yayında Azərbaycanın Prezidenti Əbülfəz Elçibəy başda Sürət Hüseynov

lir və bir neçə gün sonra Ali Sovetin qərarı ile Prezidentin səlahiyyətləri ona verilir. Həmin ilin ok-

nə son qoyub. Ermənistən-Azərbaycan münəaqışının sülh yolu ile nizamlanması və cəbhədə atəş-

miyyəti illərində, istərsə də müstəqillik dövründə Heydər Əliyev Azərbaycanın inkişafı naminə əlin-

tyabında isə Prezident seçilir.

Dövlətə başçılıq edən Heydər Əliyev Qarabağda mühəribəni dayandırır, "Əsrin müqaviləsi"ni imzalayır, 1998-ci ildə isə yenidən Prezi-

kəsin elan olunması dövrünün başlanmasına onun adıyla bağlıdır. Avropada Qərbin diplomatik dairələrində onu sabitliyin qaranti və yeni iqtisadi islahatların aparıcısı kimi tanırlar.

dent seçiləndən sonra "Əsrin tikintisi" - Bakı-Tbilisi-Ceyhan kəmərinin tikintisinin təşəbbüskarı olur. 2003-cü ilin Prezident seçkilərində isə son anda İlham Əliyevin xeyrinə naməzədiyi geri götürür. Heydər Əliyev müstəqillik dövründə ye-

Heydər Əliyev bütün ömrünü Azərbaycan xalqının xoşbəxt gələcəyinin qurulmasına həsr edib.

Azərbaycan tarihinin təxminən 34 illik bütöv bir dövrü onun adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin işiqli xatirəsi Azərbaycan xalqının yad-

da, onun dövlətçiliyimizin möhkəmlənməsi, bir növ yenidən qurulması istiqamətində göstərdiyi səylər əvəzedilməzdir. Təsadüfi deyil ki, onun adının qarşısına artırılan və ən çox istifadə edilən ifadələrdən biri də "Yeni Azərbaycanın qurucusu" sözleridir.

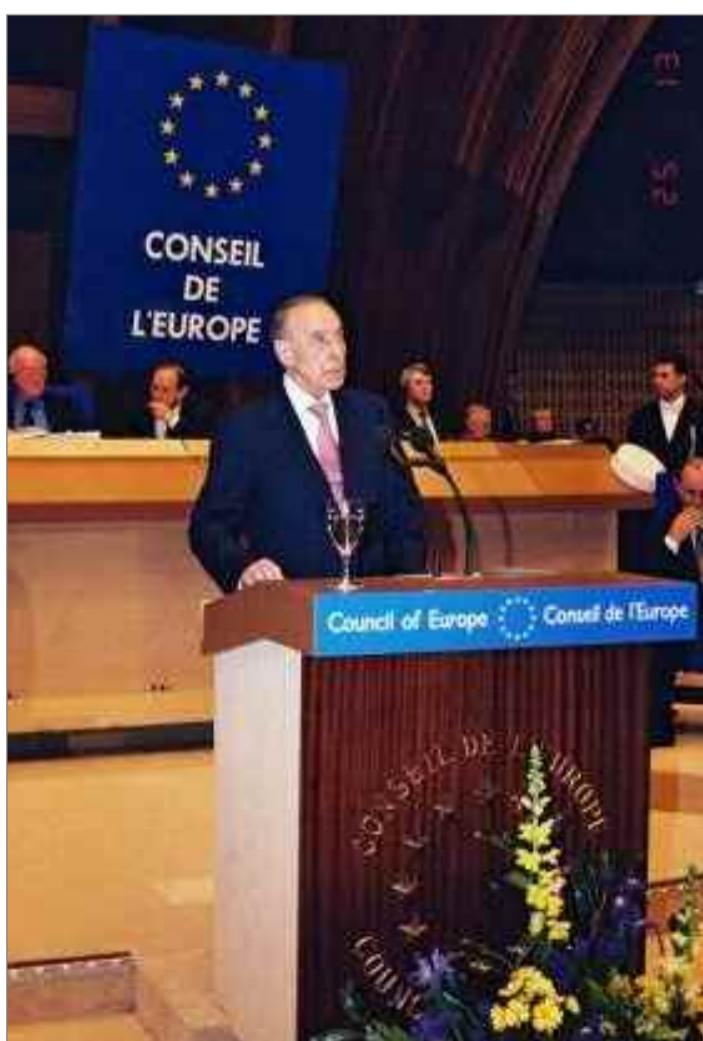
HEYDƏR ƏLİYEV 100 — ANIM GÜNÜ — XÜSUSİ BURAXILIŞ

ÖMRÜNÜ-GÜNÜNÜ XALQINA HƏSR EDƏN DAHİ İNSAN

Dahi şəxsiyyətin keşməkeşli ömür yolu

90-ci illərin evvəllərində SSRİNIN məngənəsin-dən yenice çıxan və özünün ilkin müstəqilliyyindən 71 il aralı qalan Azərbaycanın dövlətçiliyinin restavrasiyasına öndərlik edə bileyək və böyük təcrübə-yə malik bir insana olan ehtiyac özünü açıq şəkil-də bürüzə verirdi. Sovetlər İttifaqı son anlarını yaşasa da, onun məkrli rəhbərləri müstəqilliyyə can atan respublikaların qarşısına müxtəlif əngəller çıxarmağa cəhd göstəriridilər. Ister Ermənistən azərbay-canlılarının deportasiyası, istərsə də, 20 Yanvar faciəsi bu əngellərin təzahürü idi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, xal-qımızın iradəsi və azadlıq eşqi qəhrəman övladlarının qanı bahasına müstəqilliyi təmin etdi. Lakin müstəqillikdən sonra daha məsuliyyətli bir proses başlaşı. Çünkü müst-

qilliyi qorumaq onu əldə etməkdən daha çətin idi.

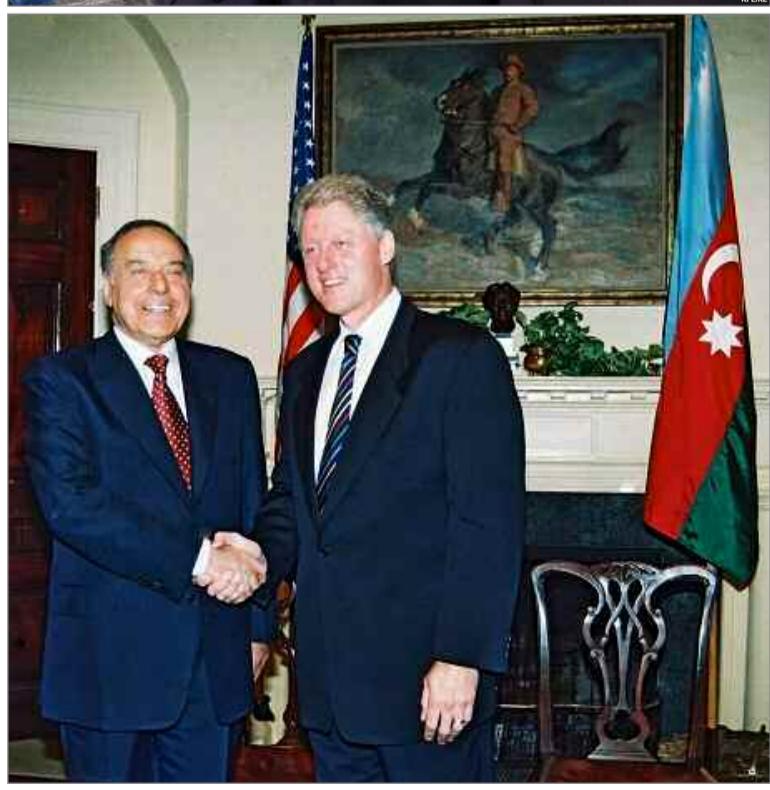
Bu mənada dövlət strukturlarının möhkəmləndirilməsi xüsuslu əhəmiyyət kəsb edirdi. Heydar Əliyev məhz bu məqamda

Naxçıvandan Bakıya rəsmən dəvət edildi. O andan etibarən Azərbaycanın dövlət quruculuğu sahəsində canlanma müşahidə olunmağa başladı. Hər şəydən əvvəl, o, daxildə Azərbaycanın

bütövlüyüne xələ gətirməyə çalışan və mərkəzə tabe olmaqdən boyun qaçırın bir qrup qüvvəni zərərsizləşdirdi. Daha sonra müxtəlif səpgili islahatlar həyata keçirməklə böyük quruculuq işlərini davam etdiridi.

Heydər Əliyevin onilliklərə söykənən təcrübəsi və uzaqgörənliyi iqtisadiyyat, milli siyaset, mədəniyyət və digər sahələrin yeni məzmunda formalaşdırılmasına xüsusi kömək göstərdi. Onun məqsəd-yönlü səyləri nəticəsində yeni Azərbaycan quruldu,

Hazırladı:
İsmayıllı ƏLİYEV

HEYDƏR ƏLİYEV 100

ANIM GÜNÜ

XÜSUSİ BURAXILIS

ANIM

Bu gün Ulu Önderimizin anım günüdür. Xalqımız sevimli övladını ziyarat etmek üçün şübhə tezən əllerindən tər qərənfillər, qızıl güllərlə axın-axın Fəxri Xiyabana, Ulu Öndərimizi ziyarat etməyə gedirler.

Bu dahi insan Azərbaycan xalqının xoşbəxtliyi, onun dövlətçiliyinin ve müstəqilliyinin qorunub saxlanması və möhkəmləndirilməsi yolunda gecə-gündüz çalışaraq özünü, sözün asıl manasında şahid idi. 1990-1993-cü illərdə öz canından artıq sevdiyi ve 70-ci illərdə onun şöhrətini bütün dünyaya yaymış bu dahlə şəxsiyyət doğma Vətəni Azərbaycanın başının üstünü qara buludlar aldığı, dövlətimizin yox olmaq, eyaletlərə parçalanmaq, vətəndaş mührəbəsi, qardaş qırğını təhlükəsi ilə üzüze qaldığı, anarxiyanın, hərcmarclığın, xaosun, separatçılığın, etnik münaqişələrin baş alıb getdiyi, erməni tecavüzkarlarının yeni-yeni hədələrinin davam etdiyi bir vaxtda onun xalqımızı mütləq ekseriyətinin təkidlə tələbi ilə yenisən respublikamızın rəhbərliyinə qayıdışı Azərbaycanı və milleti qacılmaz fəlakətlərdən

xilas etdi.

Azərbaycan xalqının min illik arzusunu tarixi reallığa çevirmiş xalqımızın qurbanları bahasına əldə etdiyi müstəqilliyi zamanın çətin və keşmə-keşli sınaqlarından çıxarıb, onu qoruyub saxlayan, sivil dünyadan və Avropa ailəsinin bir üzvüne çevirmiş Azərbaycana rəhberlik etdiyi 34 il erzində sevimli prezidentimiz Heydər Əliyevin xalqımızın tərəqqisi naminə göstərdiyi bù-

və bu sahədə aparılan uğurlu iqtisadi siyaset nəticəsində ölkə iqtisadiyyatının inkişafında özial sektorun rolu və yeri da ildən ilə artır və indi o, müüm rol oynamaya başlamışdır.

Müstəqillik illərində an çox yadda qalan və cahanşümül əhamiyyət kəsb edən hadisələr arasında 1994-cü ilin may ayında atəşkəs nail olunması, həmin ilin sentyabrında dünyadan aparıcı neft şirkətlə-

idəra statusu verilməsi və sə bu kimi onlarda hadisənin adını çekmek olar.

Möhtərem Cənab Prezident Atanızın yolunu davam etdirərək, "Men hər bir Azərbaycan vətəndaşının Prezidenti olacağam" vədini verək Siz prezident seçildiyiniz ilk günlərdən xalqımızı üreyini fəth etmiş, onlara qol qanad vermisiniz. Allah hamımız üçün əziz olan atanı; Heydər Əliyevə rəhmət eləsin Qobri nurla dolsun!

Heydər Əliyev təkcə Azərbaycana deyil, bütün beşeriyətə məxsus olan ölməz qüdrətli şəxsiyyət idi. Biz onu emellerinin, arzularının, yanmış qalmış işlərinin reallaşması və yerində qoyub getdiyi layiqli varısı - Sizin İlhan Heydər oğlu Əliyevin qarşıya qoymuş bütün vəzifələrin la yığınca yerinə yetirilməs üçün əlimizdən gələni ədəcək, həmişə Sizi destəkləyəcək və öz isimiz, emellerimiz le Siza arxa olacaq. Qoy Ulu Tanrı Sizi qorusun.

Darin hörmətlə
Azərbaycan Milli EA
İqtisadiyyat İnstitutunun
direktoru,
AMEA-nın müxbür üzvü,
i.e.d., professor
Şahbəz Muradov

O ÖLMƏZDİR

tün xidmetlər göz qabağındadır və onları saymaqla qurtaran deyil. İlkinci dəfə respublika rəhbərliyinə qayıtdığı ilk gündən Heydər Əliyev Azərbaycanda heyata keçirilən iqtisadi İslahatların və cəmiyyət heyatında baş verən bütün köklü dəyişikliklərin və yeniliklərin təşkilatçısı, İlhamvericisi və istiqamətləndiricisi olmuşdur. Müdirlik rəhbərimizin görən emayı, sarıstası, böyük təşkilatçılıq qabiliyyəti, uzaq-görən daxili və xarici siyaseti nəticəsində ölkəmizin ilk Konstitusiyası yaradılmış, ilk dəfə demokratik yolla aparılan prezident seçimləri keçirilmiş,

iqtisadi-siyasi sabitlik bərəqərar olunmuş, ölkədə yaşayan bütün millətlərin dostluğu və qardaşlığı təmin edilmiş, ana dili mərakeş berpa olunmuş, dövlətçiliyimiz və müstəqilliyimiz üçün böyük əhəmiyyəti olan atəşkəs haqqında razılaşma əldə olunmuş. Azərbaycanın müstəqil dövlət kimi yaşaması üçün ilk sorait yaradılmış, onun şəxsi göstəricisi, təşəbbüsü və rəhbərliyi ilə hökumətin iqtisadi programı İslənib hazırlanmış və indi müvəffaqiyyətətə heyata keçirilməkdədir.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərliyi ilə ölkəmizin bazar iqtisadiyyatına keçməsi

ri ilə "Əsrin Müqaviləsi"nin imzalanması, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft boru kemerinin tikintisinin reallaşması və işə düşməsi Azərbaycanda milli birliyin və sabitliyin təmin edilmesi, əlibamızın və ana dilimizin berpası, iqtisadi yüksəlişə nail olunması, qüdrətli ordu qurulması, dünyadan bütün ölkələri ilə hərəkəflə alaqarımızın yaradılması və inkişaf etdirilməsi, Azərbaycanda əlmərin və təhsilin inkişafına qayğıının artırılması, dağılmaq təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış Elmlər Akademiyasının Milli Elmlər Akademiyasına çevriləməsi və ona en yüksək elmi

XİLASKAR

Xalqa bir bala, facia üz vərənde Büyük Yaradan onu xilas etmək üçün tarixi şəxsiyyətlər, xilaskarlar göndərir. Onlar ilahi qüdret və nurla göndərilir və xalqın yoluna işq saçır, qurtuluş yolunu göstərir. Heydər Əliyev belə şəxsiyyətlərdən idi. O, böyük siyasetin memarıdı. Siyasət isə elektrik cərəyanına bənzəyir. Hər ikisində birçə sehv, birçə diqqətsizlik ağır nəticələr verir. 30 ildən artıq Azərbaycana rəhbərlik edən Heydər Əliyevin daxili və xarici siyasetdə nəzərə çarpacaq bir sehv və yol verməməsi onun dəhililiyinə dəlalət edir. Heydər Əliyev Azərbaycan reallığında böyük hadisə, bir epoxadır. Heydər Əliyev bir fenomen və tarixi şəxsiyyət idi. Onu sahilsiz, bir ümmana bənzətmək olar.

Azərbaycan xalqı qarşısında Heydər Əliyevin xidmetləri ölcüye gəlməzdir. Onun bütün xidmetlərini bir yana qoyaraq, təkco XX əsrin 90-cı illərində xalqı vətəndaş qarşılardan etmədən, dövləti parçalanmaqdən xilas etməsi tarixi hadisə idi.

Mənə qalınca, onun en böyük xidməti bir çox Afrika və Asiya ölkələrində baş verən dövləti parçalanmaqdən, dövləti qorxuluğu qorxuluğu təqdim etməsi kimi çox gərəklili

cənablarının təşəbbüsü ilə Qarabağ şəhid ailələri və əlliər üçün tikilmiş ilk binanın açılışında çıxışımı necə diqqətli dinləyirdi.

Nədənsə Heydər Əliyev dəyəndə mənim gözlerimin önünə Atatürk-Atatürk deyəndə Heydər Əliyev gelir. Onların gördüyü tarixi işlərin miqyasında da, özlərində də, gözlərində de bir oxşarlıq vardi.

Inanmaq olmur ki, Heydər Əliyev abədiyyatə qoşuşub. Nə edəsen ki, Heydər Əliyevin də çox sevdiyi Səməd Vurğunun dediyi kimi, "sehrli bir əlam olan, bir yandan boşalıb, bir yandan dolan" fəni dönyanın öz qanunları vardır. Tesellini onda tapırıq ki, dövlətçiliyimiz Heydər Əliyevin sayesində möhkəm özül üzərində bərəqərə olub. Qatar süref götürüb. Sükan arxasında Heydər Əliyevin işini və kursunu ləyaqətli dəvət etdirməye qadir, onun laylıoğlu, Prezidentimiz İlham Əliyev durur. Burada bir arzumu da bildirmək istərdim, şübhə yoxdur ki, qədəribilən xalqımız böyük insan Heydər Əliyevin xatirəsini abadlaşdırılmək üçün təkliflər irəli sürəcəkdir.

Man bir ziyanlı kimi arzu edərdim ki, Dağüstü parkın en yüksək yerində onun əzəmətli heykəli ucaldılsın. Bu hamının ürəyindən olardı

Qəzənfər PAŞAYEV
Filologiya Elmləri doktoru, professor

"Heydər Əliyev Allahın Azərbaycana göndərdiyi peygəmbərdir" - Aqil Abbas

"Heydər Əliyev də 1993-cü ildə Allah tərəfindən Azərbaycana göndərilən bir elcidir". Bu sözleri millət vəkili Aqil Abbas Heydər Əliyevin 95 illiyinə həsr edilmiş tə-

birde deyib. Millət vəkili bildirib ki, Heydər Əliyevin 95 illiyi ilə Cümhuriyyətin 100 illiyi üst-üstə düşür: "Bu xalqımız üçün əsl bayramdır. O zaman Heydər Əliyevə görüşən zaman ona dedim ki, qabiliyyət imtahanı yenidən bərpa olunsun. Hüquqa qəbul olmaq istəyənlər gəlib jurnalistikaya düşürlər. Mənə dedi ki, deyirən, jurnalistlər prokurorlardan pis yaşıyır? Heydər Əliyev həmişə jurnalistlərə səmimi ortam yaradırdı. O, qəzetləri oxuyurdu, reaksiya verirdi. Qəzətə gedən yazıya görə, iki dəfə mənlə telefonla da danışıb. Bunu açıqlamayacağam, öz aramızda qalsın".

Telekanalları tənqid edən Aqil Abbas bildirib ki, İlham Əliyev bir yerin açılışını edəndə telekanallarımız ancaq o yerini verirlər: "Ancaq açılış mərasimindən sonra çox səmimi ortam yaranır. TV kanallar bunu da verməlidir".

Sonda Aqil Abbas qeyd edib ki, "124 min peygəmbərin olduğu deyilir. Quranda isə cəmi 30-40-nin adı var, digərləri bilinmir. Ancaq o da var ki, hər dövrde Allah bir elçi göndərir. Onun adını Atatürk de qoya bilərsiniz, peygəmbər də. Məhz Heydər Əliyev də Allah tərəfindən Azərbaycana göndərilən peygəmbərdir". (Yeniçaq.az)

HEYDƏR ƏLİYEV 100

ANIM GÜNÜ

XÜSUSİ BURAXILIS

Prolog

Bu gün əlahiddə gül bayramıdır,
Yazın gül-çəçekli, əlvən çağıdır.
Dərilən bu güller olsa da cansız,
Hər qonçə adı gül, insan payıdır.
Gör qızıl gülləri neçə rəngdədir,
Neçə milyon insan sevinəcəkdir.
Ən isti məhəbbət, bəli, bu deyil,
Gələnlər təzə-tər gül verəcəkdir.
Xalıq xəlq elemiş, sevgi qidadir,
İnsanlar sevgiyə qurur, yaradır.
Qürur qonçasıdır xalqın sevgisi,
Bu sayqı babanın öz qazancıdır.

*iñin gül çələngi Heydər babanın,
Mövludu birləşir mayın onunda.
Gəldi də, qurdur da Azərbaycanı,
Ən ali memardır dünənya çapında.*

**I hissə
HAQQIN YOLÇUSU**

Baba xatırlanır köcdüyü gündən,
Köçən yadda qalır əməllərinən.
İnsan var, ömrünü sevgi yaşıdır,
İnsan var, ucalan heykəllərinən.

Bir zaman Vətənda olduğu anlar
Ele işlər gördü, mat qaldı ruslar.
Kürsüyə qalxanda alqış içinde
Olmayıb onuntək addım atanlar.

Yeriş, duruş, baxış, nitqin saflığı,
Ötkəm, əzmkarlıq, insan varlığı...
Xaricdə metbuat yazıldı ondan,
Hamı dərk edirdi bu cür varlığı.
Baba qürurunu vermedi əldən,
İnamla başladı lap əvvəlcədən.
Böyük layihələr tərtib etdirib
Zavodlar getirtdi neçə ölkədən.
Sifariş verdirdi təzə qurğular,
Dənizdə ən dərin quyuqazanlar...
Bu yönədə çoxları çalışalar da,
Onun bu işlərdə öz zəhməti var.
Qazıldı quyular, duruldu laylar,
Bir çox quyular tez bağladılar.
Özü tapşırılmışdı neçə eyləmək,
Mərkəzə ağı kağız yola saldılar.

Minlərlə müasir təzə dəzgahlar,
Nefti ayırmaga böyük qurğular,
Nələr getirildi, nələr daşındı,
Saymaqla azalmır ilk alinanlar.

Xalqına güvəndi, əkdi torpağı,
Yaxşıca becərib yiğdi pambıçı.
Hər işin bəhrəsi mükafat oldu,
Orden-medalların geldi sorağı.

Hər evdə parladı könül çıraqı,
Artıdı insanlarda təhsil marağı.
Bəzədi sinəsin respublikamın
Keçici "Qırmızı əmək bayrağı".

Kimlər tər axıtdı, dillərdə qaldı,
Heydər babasından payını aldı.
Bəstəkar, yazıçı, qazma ustası,
Kimsə mükafatlısan olmadı.
Yazmaqla qurtarmır etdiklərini,
Saymaqla azalmır tam işlərini,
Çox ölkə başçısı öyrənir onun
Ən çetin məqamda gedişlərinə.
İllər keçmədi ki, təklif verdilər,
Ən ali kürsüyə layiq gördülər,
Onu hamizədlik vaxtı bitəndə
Siyasi büronun üzvü seçdilər.

*Özü bili di ki, sonunda, ancaq
Ayrı yolu da yox, belə olacaq.
Onu yetişdirən böyük siyaset
Aparıb mərkəzə iş tapşıracaq.*

**II hissə
ALAGÖZ**

Qısa bir zamanda qərara aldı,
Lazımsız yerlərdə işi saxladı,
Mühüm sahələri lazımlı bilər,
BAM-da tikintini tez işe saldı.

Böyük siyasetdə dağları aşdı,
Söz-söhbət alışdı, ələm qarışdı.
Həqiqət ortada, hamı baxıdı,
Çoxları kor oldu, coxu da çəşdi.
Qumar oyunu oxşadı bunlar,
Şərik oynayanlar tez baxışdır.
Xalı az olanlar pasa getdilər,
Xalı çox olanlar bank apardılar.

Mərkəz qütb'lərə ayrılan andan
Ortada çekişmə gedirdi yaman.
Son illər siyasi böhran olsa da,
Hamı çekinirdi Heydər babadan.
Bili di ölkənin dərdin əzəldən,
Cizmişdi planın xeyli öncədən.
Həttə **Moskvada** rusları içinde
Məxfilik cəhdini yox idi bilən.

Siyasi aləmdə köhnə adamlar
Onu əzəl başdan tanıydırlar.

EL ATASI
**Ulū Öndər
HEYDƏR ƏLİYEV
səxsiyyətinə ithaf edirəm**

Ölkəni böhrana sürükləyenlər
Artıq yavaş-yavaş qızışıldır.

Dəstəyi xaricdən alan carçilar
Heydər baba ilə barişmirdilar.
Üstəlik təkidə böhtən ataraq,
Onu öz işindən kənar saldırlar.
Əsla çasdırmadı bu **Alagözü**,
Hər şeyi aşkar görürdü gözü.
Bu plan əlli il məxfi qalsa da,
Son plan bəlliidi, bilirdi özü.

*Canından ayrılan o ruhun ki, var,
Dünyanın nə qədər onda sıri var.
Vətənin, millətin, azad dövlətin
"Alagöz" adında bir sevdası var.*

**III hissə
QANLI DALĞALAR**

Hər yerdə bir ocaq qaladı ruslar,
Başladı xalqlara qarşı hücumlar.
Qoşun yeritdi, qəfil ne ki var,
Ölkəni bürüdü qanlı dalğalar.

Millət nə istəyir? - soruşmadılar,
Vətəndaş haqqını tapdaladılar.
Gecənin bir anı hücum edərək,
Bütün silahlardan ateş açıdlar.
Tanklar əzdi keçdi millətimizi,
Eşidən olmadı haqq səsimizi.
Baba acıyaraq danladı dərhal
Böyük sefirlikdə düşmənimizi.

Zamanı çatmışdı ittifaqın da,
Nəhayət, ittifaq parçalandı da.
Suveren ölkələr yarandı yene,
İttifaq aktının söndü şəmi da.

Vətəni özüne son yuva sandı,
Xalqa arxalandı, xalqa inandi.
Onun zəhmətinin bəhrəsidir ki,
Müstəqil, suveren ölkə yarandı.
Xaricdən bolluca təklif alsı da,
Yeraltı sərvəti gizli saxladı.
Ölkəyə başçılıq etdiyi gündən
Əsas təklifləri tez işe saldı.

*Hansı bir gedişə nəzər salırsan,
Orda bir felsefi məntiq tapırsan.
Sən, ey ana Vətən, ey Azərbaycan,
Sən bütün cahanın marağındasın.*

**IV hissə
BÖLÜNMÜŞ VƏTƏH**

Nə qədər belələr çekibdir başın,
Yarıya bölünüb torpağın, daşın.
Sən azad olsan da, ey **ana Vətən**,
Hələ azad deyil böyük qardaşın.

Tarixən gücümüz rusa çatmadı,
Zəngəzur, Borçalı, Göyçə boşaldı.
Qarabağ uğrunda neçə can verdik,
Dərbənd, Təbriz, Şuşa nə hala qaldı.
Təbriz hər vəde gedə bilməsək,
İnanma küsəcək qardaşlar bizzən.
Əgər **Qarabağı** qaytarı bilsək,
Farslar sarsılaçq qələbəmizdən.
Çoxdur yer üzündə bele bölgələr,
Hamısı həmçinin hellini gözlər.
Dünya öz hökmünü verərsə eger,
Qaçqınlar yurduna qayıda bilər.

*Olsayıd imkanın bir zərrə qədər,
Tutardin torpağı, çalardın zəfer.
Daşlardan yonulan heykəllərini
Nadir metallardan düzəldərlər.*

**V hissə
HEYKƏLLƏŞƏN ÖMÜR**

Ey müdrik, ey ulu, böyük hökmədar,
Mərmər daş heykələ dönüb arzular,
Ulū Öndər adlı tək-tək insanlar
Olmır, heykəlləşir, belədir ki, var.

*Şuşa əsir qaldı, tez getdin - vaxtsız,
Günəşli bir cahan qaldıbabasız.
Fəxri Xiyabani özün seçmişən,
Bir cennət bağdırı bu məkanınız.*

Torpaq öz övladın aldı qoynuna,
Bayraq da baş əydi sadıq oğluna.
Elə bil **Sübhanım** seçmişdi, inan,
Bir öndər vermişdi **Azərbaycanı**.

Kimlər ağlamadı, yanmadı ona?
Dünyaşa siğmayan dahi insana!
Vətənə bağlılıq atadan qalır,
Xalq vəkalət verdi **İlham** oğluna.

Size, Vətən oğlu, pay getirmişəm,
Sözlərdən düzülən gül çələngidir.

Sükür, sizin yolla gedir oğlunuz,
Müqəddəs səfərdə **Hacı** oldunuz.
İndi də əl tutur bir çox xalqlara,
İsminizə layiq böyük **fondunuz**.

*Yüz illər ötəcək, bilsin insanlar,
Dinimiz, dilimiz, milletimiz var.
Tarixi yazarlar unutmasınlar:
Bir dahi şəxsiyyət, sərvətimiz var.*

Haqqqa qovuşmağın yoluna baxın,
Qaşaq gözərəsi "bir ömrə" baxın,
Ən çətin yollardan keçdi bu insan,
Bir insan ömrünün gücünə baxın.

*Ey xalqım! Yada sal keçən anları,
Azadlıq istəyən qul insanları.
Xalqın sərkərdəsi yoxdurşa əger,
Talanar hər zaman dövləti, vari.*

Yeraltı sərvəti varsa torpağın,
Tapasın əsulun tam çıxarmağın.
Siyasi şərtlərlə hesablaşmadı
Biləsən yoluñu çox qazanmağın.

Dünya bazarına addım atanda,
Seçsən kimlər var sənin yanında.
Kimdir şərklərin, nədir qazancın
Satdırın sərvətin qarşılığında.
Şərklər pul qoyur, tələbləri çox,
Sərvət ölkənidir, limitimiz yox.
Böyük çətinliklər çıxır ortaya,
Tərəddüd olsa da özgə çare yox.
Şərklər düzülüb böyük sıradır,
Əşrin layihəsi tamam ortada.
Götür-qoy edənlər fikirləşince,
Baba son təklifin açır masada.

*Olan çətinliklər bir az səngiyir,
Şirkətlər babadan qarant isteyir.
Kənardan baxana çox asan gelir,
Baba öz nüfuzun qarant göstərir.*

**VIII hissə
SAİR HESABATI**

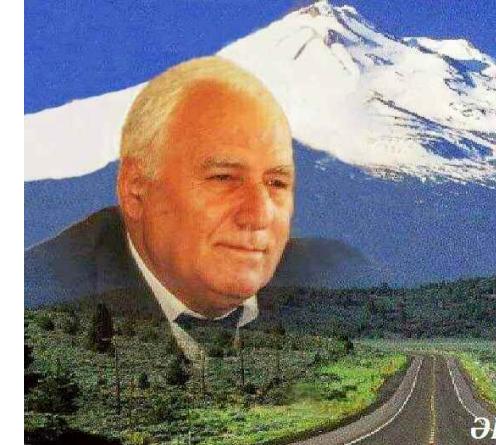
Bu gün ad gündündür, bura gelmişəm,
İzdihəm böyükdür, çox da möhtəşəm.
İnsanlar axışır həddən ziyadə,
Mən bir su giləsi, selə düşmüşəm.
Heykəlin önündə lal dayanmışam,
Minbir sualımlı var, çəsib qalmışam.
İnana bilmirəm, ey **Ulū Öndər**,
Suallar da məxfi, lap dolaşmışam...
Qarşısında ucalan heykəlin ki var,
Baş əyib önündə, fikrə dalıram.
Ayrlıq nə qədər olsa da çətin,
Bir dua oxuyub vidalaşram.

Size məhəbbətlə yazdım budur,
Əlimdə bircə cüt gül getirmişəm.
Hamı çiçəklərdən çələng düzəldir,
Mən dilimdə üzən söz getirmişəm.
Bilsəm ki, payımla məni anladın,
Bu, mənim ən barlı bağım olacaq.
Əbədi **Güneşsən Azərbaycana**,
Səninlə bu **Vətən** yadda qalacaq!

Budur şəxsiyyətin gücü, inanın,
Bunu unutmayın, yadda saxlayın!
Heydər Əliyevi yaxşı tanıñın,
Odur qurucusu **Azərbaycanın**!

Epiloq
Borc bilib gelmişəm sənə eşqimi,
Azad dövlətimə möhtəşəm eşqimi...
Heykəlin önünə qoyub gedirəm
Bir gül dəstəsinə dənən **esqimi**.

Ədalətəm, Sübhanıma duam var,
Öz elim, müstəqil ana dilim var.
Dalgalanan üçrəngli bayraqımla
Dövlətlər içinde öz **Vətənim** var.
Son

Ədalət Bədirxanlı
(Ədalət Əyyub oğlu Bədirxanov)

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

AZƏRBAYCANIN XİLASKARI

Tarix Azərbaycan xalqına XX əsrde, tarixə qızıl hərflərlə yazılıcaq bir görkəmli insan bəxş etmişdir. Öz xidmətləri ilə xalqımızın məhəbbətini qazanan, Azərbaycan dövlətini quran və xalqın dar gündündə xilaskarı, Azərbaycanı canı qədər sevən, Azərbaycan uğrunda məhrumiyətlərə dözüb mübarizəsinə yarımqıq qoymayan, böyük və xoşbəxt suveren Azərbaycan dövləti quran Heydər Əliyev oldu.

Heydər Əliyev hamiya bəlli olan qurub yaradan insan olub. Bu gün bütün bölgələrdə tikilib istifadəyə verilmiş yaraşıqlı binalar, məktəblər, idman kompleksləri, neçə-neçə park, bağ, mədəniyyət, incəsənət obyektləri Heydər Əliyevin təşəbbüsünün nəticəsidir. Heydər Əliyev xalqını sevən, onun dilini gözəl bilən, dilin saflığı uğrunda mübarizə aparan əsl azərbaycanlı, böyük filosofdur.

Heydər Əliyev şəxsiyyətinin uzaqqorən və müdrik addimlarından biri de, ən əhəmiyyətli özündən sonra ölkəyə əziz sələfi, Heydər Əliyev siyasetinin bütün incəliklərini mənimsemış, xalqını sevən, dünya siyasi arenasında özünəməxsus nüfuzu olan hörmətli İlham Əliyevi rəhbərliyə tövsiyyə etmişdir. Böyük siyasi təcrübəyə malik olan müdrik siyasetçi Heydər Əliyev Dövlətçiliyimizin məhv olmaq təhlükəsi qarşılığında qaldığı bir dövrə xalq tərəfindən gözəl qarşılandı. Hörmətli Prezidentimiz Heydər Əliyev dahi şəxsiyyətə layiq

səviyədə atlığı addimlar onu göstərir ki, Heydər Əliyev şəxsiyyəti həm cismən, həm də ruhən yaşamaqdadır. O, Azərbaycanı yeni qələbələrə aparır. Respublikamız dünyaya integrasiya olundu. Ölkəmizin suveren dövlət olduğunu sübut olundu. Ümummilli liderimizin yüksək fəaliyyəti nəticəsində xalqımızın rifahı xeyli yüksəldi. Beləliklə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanıldı. Azərbaycanı gözəl ölkəyə çevirən Heydər Əliyev nurlu xatirəsi qəlbimizdə əbədi qalacaqdır.

Allah rəhmət eləsin, ruhu şad olsun.

Namiq Həsənov

Ahımızı dünyaya çatdırın Heydər Əliyev oldu

Hacı Paşa Şükürov

Doğrudan bu millet, qədir bilən millətdi. Baxmayaraq qisməti, yaranandan zillətdi. Hami xahiş eylədi, onlara şah sən oldun. Heç kəs deye bilməz ki, onlara borclu qaldın.

Sən ey dahi Rəhbər, sən ey xalqın sabahı Kainata yüksəldin sən amanı, sən ahi. Bu dözümlü millətin, sən əbədi şahsın, Cox işlər olub çətin, Xudam. özün baxırsan.

Qapı-qapı hamiya, anlatdın dərdimizi. Bilindi böyük-böyük, kimdi eyləyən bizi. Hami bildi torpağı, kim satıb, kim alıbdı. Hami bildi milleti, kim bu güne salıbdı.

GÖZƏLDİ

Çıxanda şəhərə, inanmir gözüm, Bakım gözəlləşib, hər yan gözəldi. Onun keçmişini görmüşəm özüm, Bəzənib Azadlıq Meydan, gözəldi.

Gözəlliklər verir yeni körpülər, Onları tikdimək hünərdi, hünər. Körpülərlə birgə bütün bölgələr, Köhnə Əlibayramlı Şirvan, gözəldi.

Bütün rayonlara yollar çəkilir, Yollarda nə qədər körpü tikilir. Xoşa gəlməyənlər dərhal sökülür, Yevlax bir cənnətdi, Səlyan gözəldi.

Yolun düşsə Gəncəyə bir ora bax, Gözəlləşib hər küçəsi, hər bucax. Göygölün çayından əmən Üçbulax, Nə yalan danışma, nə dan, gözəldi.

Şəkini ziyarət etməyə çalış, Onu belə gözəl edənə alqış. Gözəldi həm bahar, hətta olsa qış, Fikir versən Oğuz ondan, gözəldi.

Görsən gözəlləşib Qax, Zaqatala, Dörd yanında olan hər Yaşıltala. Balakən də ondan qalmayırla, Orada yaşayan hər can, gözəldi.

Bir cənnətə dönüb indi Qəbələ, Samaxı şəhərin demirəm hələ. İsmayıllı daha gözəldi Lələ, Baxsan bütün Azərbaycan, gözəldi.

Bərdəni gör, oradan keç Tərtərə, İmişlidə min qotazlı yəhərə.

Hami bildi daxildə, yad millətin əli var. Nə utanır, nə ölü, hələm onun dili var. Hami bildi millətin, var yoxunu soyan var. Hami bildi milləti, quru yurda qoyan var.

Hami bildi milləti, kimdi dəqiq məhv edən. Hami bildi millətin, kimdi kökün çürüdən. Hami bildi milləti, bir-birinə vuran var. Hami bildi hiylənin, arxasında duran var.

Hami bildi səhnədə, faciəni oynayan. Baş rolda gedənin, özüdü millət danan. Hami bildi milləti, kimdi bu günə qoyan. Hami bildi millətin kimdi gözünü oyan.

Hami bildi bilmədi, qismətlər belə oldu. Tifil, miskin vətənin, bağı-bağçası soldu. Hami bildi Ziyama qıyanı indi kim olub. Allah kökünü kəssin, o zalim hər kim olub. Hami xahiş eylədi, onlara şah sən oldun. Heç kəs deye bilməz ki, onlara borclu qaldın.

Ağcabədi nə dağ deyil, nə dərə, Hər tərəfi yaşıl orman, gözəldi.

Keç Şəmkirə, Tovuza və Qazağa, Ağıstafadaki olan hər bağa. Onlar yaxşı üz göstərir qonağa, Onlardaki o istiqan, gözəldi.

Neftçaladan son Bileşuvarı, Cəlilabaddaki bal verən ari. Saatlı, Kürdəmir az görür qarı, Mil düzü cənnətdi, Muğan gözəldi.

Dolan Astaranı, gəl Lənkəranə, Lənkəran limonu dərmandı cana. Çayın ilk çiçəyi sorulur qana, Canda yaratdığı alqan, gözəldi.

Yaddan çıxa bilməz gözəl göyçayı, Zərdab Ucar ilə istidiyə yayı. İlkisidə gözəldi, deyil qolayı, Onlarda yaşayan hər can, gözəldi.

Abşeron dolubdur tam başdan-başa, Get Xızıya eylə ona tamaşa. Xaçmazı görənlər az qalır çəşa, Quba, Qusar ilə Nabran, gözəldi.

Araz qarışan yer, Kür çayında çim, Onda lazım olmaz heç zaman həkim. Sazında zövq verir hər çalınan sim, Onu dilləndirən insan, gözəldi.

Yaddan çıxa bilməz Ağdamla Şuşa, Gözel Kəlbəcerim Laçınla qoşa. Qubadlı, Zəngilən gözəl, tamaşa, Cəbrayılda olan orman, gözəldi.

Babalarım tikən doğma Xankəndi, Oğuz ellərindən qalan vətəndi.

Vermək olmaz bir meşəni, bir kəndi, Nə yaddan çıxarma, nə dan, gözəldi.

Min kəhər atına, get Naxçıvana, Şərur, Ordubada, bütün hər yana. Cönüb Naxçıvanım bir gülüstan, Sirabla Batabat yaman, gözəldi.

İgidtək vuruşan Sədərək özü, Əylisli kəndinin çiçəkli düzü. Məmmədəliyevin hər qalan sözü, Onun kimi olan insan gözəldi.

Cavidin ucalan o məqbərəsi, Məmməd Arazımın hər bir kəlməsi. Səməd Vurğunumun o incə səsi, Ələskərim ilə İman, gözəldi.

Dünyaya səs salan Nizami babam, Onun vəsf etdiyi hər olan obam. İlahidən yanan Yanardağ sobam, Yandıqca o dağda hər yan, gözəldi.

Mən odalar yurduyam, oddur əjdadım, Odalar ölkəsində böyüyüb adımlı. Qəzəlxan Fizuli böyük ustadım, Bizlərə verdiyi o qan, gözəldi.

Gəzsən Ceyrançöülü, Mili-Muğanı, Orada otlayan hər bir ceyrani. Tanı Vahidimi, o Qəzəlxanı, Yaratdığı hər bir dastan, gözəldi.

O Süleyman Rəhim, Mirzə İbrahim, Ordubadımı kim tanımır kim? Hüseyn Arif tek böyük şairim, Bəxtiyarda bütün dastan, gözəldi.

Bağışlaşın əger yaddan çıxan var, Şahdağın başında hündür qayalar.

Yazım ellərimi qalsın yadigar, Azərbaycanım tek cahan, gözəldi.

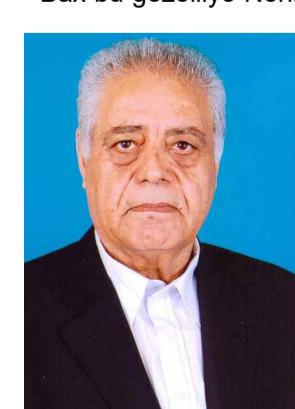
Suverenik deyə hər şey firəvan, Yaranır gözəllik hər saat hər an. Baxanda bizə ölür xain Yan, Ona söylənilən utan, gözəldi.

Baxır gözəlliye şadlanır ürek, Şadlanmaq yaxşıdır, hər kəsə gərək. Ay Vətənim bu xoş günün mübarek, Nə gizlətmə, nə də dan, gözəldi.

Bələ gözəlliyi yaradıb Öndər, Onun davamçısı o Böyük Hünər. Qarabağda İlham çalacaq zəfər, Gözəlləşdirdiyi həryan, gözəldi.

Qısa vaxtda nələr-nələr yaratdı, Yatanları yuxudan oyatdı. İndi yaşamalı olan həyatdı, Yayaqlarla birgə aran, gözəldi.

Bütün Azərbaycan cənnətə dönüb, Erməni baxdıqca ürəyi sönüb. Bütün bölgələrim çiçəyə dönüb, Bax bu gözəlliye Nəriman, gözəldi.

Nəriman Əyyub

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

Müstəqil Azərbaycan ulu öndər Heydər Əliyevin möhkəm təməl üzərində ucaldığı əzəmətli abidədir

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında aparılmış son dərəcə gərgin fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan xalqının taleyi ilə pərdəxarsı oyunlara, siyasi anarxiya və eksperimentlərə son qoyulmuş, ölkədə cinayetkarlığın qarşısı tam alınmış, bütün qanunsuz silahlı dəstələr ləğv olunmuşdu ki, bular da bütövlükdə Azərbaycanda dövlət quruculuğu prosesinin uğurla aparılması üçün şərait yaratmışdı. Azərbaycan dövlətçiliyinin mövcudluğuna böyük təhlükə olan 1994-cü il oktyabr və 1995-ci il mart dövlət çevrilişi cəhdələrinin qarşısı Heydər Əliyevin qətiyyəti sayesində alınmış, dövlət müstəqilliyi qorunub saxlanılmışdır. Məhz buna görə də ölkəmizdə müstəqil dövlət təsisatının yaranması və dövlət quruculuğu prosesi böyük vüsət almışdı ki, bunun da əsasını müstəqil Azərbaycanın qəbul etdiyi ilk Konstitusiya təşkil edirdi. Ondan sonra dövrə Azərbaycanda dövlətçiliyin möhkəmlənməsi və demokratik prinsiplərin bərqərar olması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesinin uğurla, sürətə həyata keçirilməsi şəxsən Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışı ilə başlıca qayəsini müstəqillik, azərbaycanlılıq, dövlətçilik, ədalətlilik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümuməşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideolojiyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin apardığı daxili siyaset Azərbaycanın hər bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və

öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanları yaratmaqdən ibarət olub. Heydər Əliyevin fəaliyyətində iqtisadi isləhatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi

əhəmiyyət vermesi, beynəlxalq məqyasda etiraf olunan uğurlu və cəsəretli addımlar atması, milli məqsədlər namənə ən nüfuzlu tribunalardan bacarıq və mə-

edirən sülhsevər xarici siyasetinin əsasında isə, ilk növbədə, milli müstəqilliyin möhkəmləndirilməsi, dövlətlərin hüquqlarına hörmətle yanaşılması, bütün mübahiseli məsələlərin sühə və danışçılar yolu ilə həll edilməsi, qarşılıqlı surətdə faydalı iqtisadi, elmi və mədəni əməkdaşlıq yaradılması, dövlətlərə əlaqələrə mane olan hər cür məhdudiyyətlərin aradan qaldırılması prinsipləri dayanırdı. Heydər Əliyev 1992-ci ildən başlayaraq türkdilli dövlətlər arasında iqtisadi, siyasi, ədəbi-mədəni əlaqələrin genişləndirilməsi və möhkəmləndirilməsi sahəsində də gərgin fəaliyyət göstərib. O, bütün türk dünyasının ən nüfuzlu şəxsiyyəti kimi şöhrət qazanıb. Heydər Əliyev Azərbaycanın təbii sərvətlərindən, əlverişli coğrafi-strateji mövqeyinin üstünlüklerindən ölkənin milli mənafelerine uyğun şəkilde istifadə edilməsinə yönəldilmiş irimiqyaslı beynəlxalq iqtisadi sazişlərin işlənilə hazırlanması və həyata keçirilməsi sahəsində son dərəcə gərgin və səmərəli fəaliyyət göstərib. Onun böyük siyasi iradəsi və müdrik uzaqgörənliy sayəsində əhəmiyyətli beynəlxalq müqavilələrə imza atılmış və onların həyata keçirilməsinə başlanıb. Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə böyük siyasi məna kəsb edən bir sıra dünya məqyaslı iqtisadi proqramların həyata keçirilməsində Azərbaycan aparcı rol oynayıb. Böyük bir coğrafi məkanda region qüvvələrinin birləşməsində də Heydər Əliyevin danişmaz xidmətləri olub. Tarixin amansız və sərt sınaqları dövründə dünəninin

ayrı-ayrı ölkələrinə səpələnərək yaşamaq məcburiyyətində qalmış azərbaycanlıların birlik və həmrəyliyinin əldə edilməsi işində Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri vardır. O, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və onların bir Vətən - müstəqil Azərbaycan ətrafında six birleşməsi üçün daim və əzmlə səy göstərmış, bu istiqamətdə son dərəcə qıymətlə qərarlar qəbul edib. Heydər Əliyevin siyasi, iqtisadi, ictimai və mədəni həyatın bütün sahələrində həyata keçirdiyi planlar artıq Azərbaycanın gerçəkliliyinə çevrilmişdir. Onun fəaliyyəti də, şəxsiyyəti də Azərbaycan tarixinin ayrılmaz bir hissəsini təşkil edir. Hər bir azərbaycanının taleyində Heydər Əliyev dührəsinin bir zərrəsi var. Heydər Əliyev bizim dahi müasirimizdir. Bu faktın özü hər bir azərbaycanlı üçün qürur və iftixar mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəşər etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkan vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını məhz Heydər Əliyev yaradıb. Bütün mənəli həyatını öz xalqına bəşər etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəciliyi məktəbinə çevrilib. Azərbaycan xalqının hələ neçə-neçə nəslə bu böyük məktəbən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi ərsindən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahı naminə faydalananaq.

İsmayıllı Tahir

inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına integrasiyası, özelleşdirmə programının, aqrar isləhatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritət sahələr olub. Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyaset yeridərək, ölkədə insan hüquq ve azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərqərar olması üçün əsaslı zəmin yaradıb. Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin xarici siyaseti, dünyadan aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlarla və əzaqqorən siyasi perspektivlərə əsaslanan xətlə inkişaf etməyə başlayıb.

Heydər Əliyevin xarici siyaset məsələlərinə müstəsna

harətə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və geleceyi baxımından son dərəcə əhəmiyyətli olub.

Heydər Əliyevin fəal diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan dünyasının demokratik dövlətlərinin və aparıcı ictimai təşkilatlarının ölkəmizə, onun zorla cəlb olunduğu silahlı münaqişəyə münasibətinin əsaslı surətdə dəyişməsinə nail ola bilib. Heydər Əliyevin xarici siyasetinin əsasını sühə, beynəlxalq hüquq normalarına, sərhədlərin bütövlüyüne və toxunulmazlığına, dövlətlərin ərazi bütövlüyüne hörmət və qarşılıqlı surətdə faydalı əməkdaşlıq prinsipləri təşkil edib.

Onun dünya təcrübəsinin bütün nailiyyətlərini, sivil beynəlxalq normaları özündə tam əks

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIS

SABİTLİYİN YARADICISI - HEYDƏR ƏLİYEV

Xalqımızın milli bayramları arasında Milli Qurtuluş gününe ayrıca yer var. Çünkü Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xalqın arzusu və tələbi ilə 21 il əvvəl hakimiyyətə qayıdışı ilə əlamətdar olan 15 iyun - Milli Qurtuluş həqiqətən müstəqil dövlətimizin məhvolma təhlükəsindən xilasının əbədi tarixi günü oldu.

Hamımızın yaxşı yadındadır ki, 1993-cü ilin iyun günlərində baş vermiş Gəncə hadisələri, nəşri dövlət rəhbərlərinin bir ovuc silahlı quldurun qarşısında aciz qalması, ölkədə faktiki olaraq vətəndaş müharibəsinin başlanması, erməni təcavüzünün genişlənməsi, ayrı-ayrı ölkələrdə, xüsusən cənub rayonlarında seperatçılıq meyillərinin güclənməsi Azərbaycanı fəlakətlə üzüze qoymuşdu, AXC-Müsavat iqtidarıının cəmi bir il davam etmiş səriştəsiz rəhbərliyi cəmiyyət həyatının bütün sahələrində dərin böhranla nəticələndi.

1990-ci ilin yanvar ayında imperiya qüvvələrinin Bakıda törətdiyi qırğına qarşı heç nədən qorxmadan kəskin etiraz səsini ucaldan ilk siyasetçi Heydər Əliyev oldu. Azərbaycana döndükdən sonra da onu heç bir yüksək vəzifə cəlb etmirdi. Sadəcə olaraq öz torpağında, öz xalqı arasında yaşamaq istəyirdi. Amma 1993-cü ilin iyun hadisələri vəziyyəti kökündən dəyişdi. Bir-birinin ardınca hakimiyyətə gələn bacarıqsız iqtidarlar xalqın problemlərini həll etmək əvəzinə milləti, dövləti yalnız faciyyəyə yuvarlandırdılar. Xalqın səbri tükenmişdi. Cəmiyyətin ayrı-ayrı təbəqələrinin nümayəndələri möhtərəm Heydər Əliyevə müraciət edib dövlətin idarə olunması məsuliyyətini öz üzərinə götürməyi xahiş etmişdilər. Bu xahişlərə "yox" cavabı verən müdrik dövlət xadimi 1993-cü ilin iyununda Azərbaycanı gözlayən fəlakətin miqyasını dərk edərək, xalqın təkidli qərarını qəbul etdi və yenidən siyasetə

qayıtmalı oldu.

O vaxtdan 21 il keçir. Bu qısa müddətdə ölkəmiz hər cəhətdən tanınmaz dərəcədə dəyişib. Halbuki 21 il əvvəl Azərbaycan və bütövlükde Cənubi Qafqazda baş verən hadisələri izləyən siyasi müşahidəçilər vəziyyətdən çıxış yolu görmürdülər. Coxları elə zənn edirdi ki, Azərbaycanın nicat yolu yoxdur, ölkə parçalanmaya doğru gedir və s. Üstəlik Azərbaycanın müstəqilliyini gözü görürməyən qüvvələr müvafiq ssenarilər hazırlamışdır. Ancaq Heydər Əliyev dühəsi bu proqnozlari alt-üst etdi.

Qanunsuzluğunu, qanunçuluq, hərcəməcliyi sabitlik, tənzəzzülü tərəqqi əvəz etmişdir. Özü də bütün bunlar asanlıqla əldə edilmişdir. Xaricdən idarə olunan daxili düşmənlər dəfələrlə Azərbaycanı seçdiyi azadlıq, müstəqillik yolundan yayındırmaq, xalqımızı yenidən fəlakət burulğanında qərq etmək üçün dəfələrlə dövlət çəvrilişi cəhdərlərinə əl atmış, Respublikamızın

baycanın əldə etdiyi nailiyyətlər saysız-hesabsızdır. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyev cəmiyyətdə köklü islahatlar aparılmasına sabit ictimai-siyasi şəraitin yaradılması üçün öz xalqına layiqli xidmət etmişdir. Bu gün Azərbaycan demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu yolu ilə inamla irəliləyir. Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin dərindən düşünülmüş siyaseti və göstərdiyi böyük səylər nəticəsində istehsalatda gəriləmə aradan qaldırılmış. İqtisadi yüksəlşin başlangıcı qoyulmuş, inflyasiya tamila cələvəlmüş. milli valyutamız möhkəmlənmiş, radikal aqrar islahat, özəlləşdirmə geniş vüsət almışdır. 1995-ci ilin noyabrında ümumxalq səsverməsi (referendum) yolu ilə qəbul olunmuş müstəqil dövlətmizin ilk konstitusiyasının müddəələrimə uyğun olaraq ölkədə söz, vicedan azadlığı, insan hüquq və azadlıqları bərqpərvər edilmiş, vətəndaş cəmiyyətinə doğru mühüm addımlar atılmışdır.

Rəhbərinin həyatına sui-qəsd etmişdilər. Lakin Heydər Əliyev qətiyyəti, xalqın öz Rəhbərinə sarsılmaz inamı bütün bù xəyanətlərin qarşısına sədd çəkdi, "Səpi özümüzdən olan baltaşalar" in və onların yadelli ağalarının qara niyyətlərini puça çıxardı. Möhtərəm Ümummilli Liderimiz Respublikamıza rəhbərlik etdiyi illərdə Azə-

vestisiya qoymağə curət etmirdi-sə, bu gün adambaşına düşən xərici investisiyaların həcmində görə Azərbaycan MDB ölkələri arasında qabaqcıl yerlərdən birini tutur. Ölkəyə investisiya axınının əsasını isə 1994-cü ildən bəri Xəzərin Azərbaycan sektorundakı neft yataqlarının birgə işlənməsi barədə bilavasitə Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında dünyannın ən iri şirkətləri ilə bağlanmış müqavilələr imzalanmışdır. Elə həmin ildən etibarən hər il keçirilən "Xəzərneftqaz" beynəlxalq sərgiləri milli iqtisadiyyatımıza get-gedə artan maraqlı nümayiş etdirir.

Dövlətmizin başçısının xarici siyasetində əsas xətti, şübhəsiz, Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təjavüzü ilə bağlı məsələ təşkil edir. Nizamlı müasir milli

ışqaltında olan digər ərazilərimiz azad ediləcək, bir milyondan artıq didərgin soydaşlarımız öz yurduna döñəcək. 1993-cü ilin 15 iyununda başlanmış "Qurtuluş günü"nın xalqımız üçün əmin-amanlıq, daxili və xarici siyasetinin möhkəmlənməsində böyük əhəmiyyəti indi də davam etməkdədir..

"...Azərbaycan Respublikasının bugünkü ağır, mürəkkəb və gərgin, vəziyyətinin tam məsuliyyətlə dərk edirəm... Azərbaycan xalqının tarixi nailiyyəti olan Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi özüm üçün ən əsas vəzifələrdən biri hesab edirəm... heç kəsin şübhəsi olmasın ki, ömrümün bundan sonrakı hissəsinə harda olursa-olsun, yalnız

ordunun olmadığı bir şəraitdə Azərbaycanın məglubiyyətlər seriyasından qurtula bilməyəcəyini yaxşı dərk edən Heydər Əliyev 1994-cü ilin mayında cəbhədə atəşkəsə nail oldu və beləliklə, bir tərəfdən nəhaq qurbanların qarşısını aldı, digər tərəfdən isə ərazi bütövlüyümüzü qorumağa qadir ordu quruculuğuna başladı.

Müharibənin dağıntı, fəlakət, qan-qada gətirdiyini və Azərbaycanın münaqışını dinc vasitələrlə tənzimləmək əzmini bəyan edən ölkəmizin rəhbəri beynəlxalq aləmdə Azərbaycana sülhsevər dövlət imici qazandırdı. Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin göstərdiyi böyük səylər nəticəsində artıq dünya birliyi dövlətimizin ədalətli mövqeyinə tərəfdar çıxmış, Azərbaycanın ərazi bütövlüğünü və sərhədlərinin toxunulmazlığı dəstəklədiyi bildirmişdir.

Ermənistan işqaltı Azərbaycan torpaqlarından geri çəkilməlidir, eks - təqdirdə Azərbaycan dövləti ölkənin ərazi bütövlüğünü bərpa etmək üçün bütün mümkün vasitələrdən istifadə etmək hüququnu özündə saxlayır. Şübə etmirik ki, Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında doğma Qarabağımız və

və yalnız Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi inkişaf etməsinə həsr edəcəyəm... Azərbaycan Respublikası bundan sonra da onun başına nə gəlirsə-gəlsin, müstəqilliyini itirməyəcək, yenidən heç bir dövlətin tərkibinə daxil olmayıacaq, heç bir dövlətin əsarəti altında düşməyəcək"

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Milli Məclisin iclasında ölkə parlamentinin başçısı seçilərkən demişdir.

Hazırda Müstəqil Respublikamızın başçısı möhtərəm Prezidentimiz Ali Baş komandan Cənab İlham Əliyev, Ulu Öndərimiz Heydər Əliyevin siyasetini uğurla davam etdirir.

Əlixan Osmanov

HEYDƏR ƏLİYEV 100 ANIM GÜNÜ XÜSUSİ BURAXILIŞ

Azərbaycanda müstəqil dövlətçiliyi yaradan və yaşıdan - Ümummilli Lider Heydər Əliyevin qadir siyasetidir

HEYDƏR ƏLİYEV:*Xalqın, Vətənin taleyi hər bir insanın taleyiin çevriləməlidir!*

Heydər Əliyevin 1993-cü ilde Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışi ilə ölkənin içtimai-siyasi, səsli, iqtisadi, elmi-mədəni həyatında, beynəlxalq əlaqələrdə dönlüş yaranmış, elmi əsaslarla, beynəlxalq norma və prinsiplər uyğun müstəqil dövlət quruculuğu prosesi başlanılmışdır. Heydər Əliyevin həyata keçirdiyi texirəsalınmaz tədbirlərin nəticəsi kimi, bərəfədən, Milli Ordunun formalşdırılması, Azərbaycanın milli mənafelərini qorumağa qadir nizami silahlı qüvvələrin yaradılması, torpaqlarımızın müdafiə olunması ilə bağlı mühüm addımlar atılmış, digər tərəfdən, atəşkəsə nail olmaq üçün bütün siyasi və diplomatik vasitələr işə salınmış, bunun da nəticəsində 1994-cü ilin mayında ölkəmiz üçün həyati əhəmiyyət kəsb edən atəşkəsə nail olmuşdur.

Azərbaycan daxilində yaranmış nisbi sabitlikdən və beynəlxalq ələmdə ölkəmizə artan inam və maraqdan istifadə edərək, 1994-cü ilin sentyabrında "Ösrin müqaviləsi" adlandırılın ilk neft müqaviləsinin imzalanması və onun gerçəkləşdirilməsi Heydər Əliyev tərəfindən İslənilə hazırlanan və müstəqil Azərbaycanın iqtisadi inkişaf konsepsiyasını təşkil edən neft strateyiyanın həyata keçirilməsinin parlaq təzahüründür.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında aparılmış son dərəcə gərgin fealiyyət nəticəsində Azərbaycan xalqının taleyi ilə pərdəərəksə oyunlara, siyasi anarxiya və eksperimentlərə son qoyulmuş, ölkədə cinayətkarlığın qarşısı tam alınmış, bütün qanunsuz silahlı dəstələr leğv olunmuşdu ki, bunlar da bütövlükde Azərbaycanda dövlət quruculuğu prosesinin uğurla aparılması üçün şərait yaratmışdır. Azərbaycan dövlətçiliyinin mövcudluğuna böyük təhlükə olan 1994-cü il oktyabr və 1995-ci il mart dövlət

çevrilişi cəhdlerinin qarşısı Heydər Əliyevin qətiyyəti sayesində alınmış, dövlət müstəqiliyi qorunub saxlanılmışdır. Məhz buna görə də ölkəmizdə müstəqil dövlət təsisatlarının yaranması və dövlət quruculuğu prosesi böyük vüsət almışdır ki, bunun da əsasını müstəqil Azərbaycanın qəbul etdiyi ilk Konstitusiyası təşkil edirdi. Ondan sonrakı dövrə Azərbaycanda dövlətçiliyin möhkəmənməsi və demokratik prinsiplərinə bərqərar olması, demokratik, hüquqi, dünyəvi dövlət quruculuğu prosesinin uğurla, sürətlə həyata keçirilməsi şəxsən Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycan rəhbərliyinə qayıdışi ilə başlıca qayəsini

ləşdirmə programının, aqrar islahatların həyata keçirilməsi ardıcıl prioritət sahələr olmuşdur.

Heydər Əliyev demokratik, hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində davamlı siyaset yeridərək, ölkədə insan hüquq və azadlıqlarının başlıca prinsiplərinin bərqərar olması üçün əsaslı zəmin yaratmışdır.

Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında Azərbaycan dövlətinin xarici siyaseti, dünyənin aparıcı dövlətləri və beynəlxalq təşkilatları ilə əlaqələri milli maraqlara və uzaqqorən siyasi perspektivlərə əsaslanan xətə inkişaf etməye başlamışdır.

Heydər Əliyevin xarici siyaset məsələlərinə müstəsna əhəmiyyət

müstəqillik, azərbaycanlılıq, dövlətçilik, ədalətlilik, demokratiya, milli tərəqqi, dünyəvilik kimi ümuməbəşəri dəyərlər təşkil edən yeni bir ideolojiyanın əsası qoyulmuşdur. Heydər Əliyevin apardığı daxili siyaset Azərbaycanın her bir vətəndaşına azad, sərbəst yaşamaq hüquqlarını təmin etmək və öz rifahını yaxşılaşdırmaq imkanlarını yaratmaqdandır ibaret olmuşdur. Heydər Əliyevin fealiyyətində iqtisadi isləhatlar, bazar iqtisadiyyatının bərqərar olması, iqtisadi inkişafın təmin edilməsi, Azərbaycanın dünya iqtisadiyyatına integrasiyası, özəl-

verməsi, beynəlxalq miqyasda etiraf olunan uğuru və cəsarətli addımlar atması, milli məqsədlər naminə ən nüfuzlu tribunalardan bacarıq və məharetlə istifadə etməsi Azərbaycan dövlətçiliyinin bu günü və gələcəyi baxımından son dərəcə əhəmiyyəti olmuşdur.

Heydər Əliyevin feal diplomatiyası nəticəsində Azərbaycan dünyənin demokratik dövlətlərinin və aparıcı iqtisadi təşkilatlarının ölkəmizə, onun zorla cəlb olunduğu silahlı münaqışaya münasibətinin əsaslı surətdə dayışməsinə nail ola bilmişdir.

bütün bunları çox rahat anlayırdı.

- Deyirler, Heydər Əliyevin qeyri-standart iş qrafiki olub, tez gəlib, gec gedib. Bu size çətinlik yaratmadır?

- Stalinin vaxtında gecələr işləyirdilər. Səhər saat 5-dən tez heç kim evə gedə bilməzdi. Aleksey Mixaylovic Kosigin səhər saat 9-da işe gəldi, axşam saat 8-dən tez evə getməzdi. Heydər Əliyevin iş qrafiki isə daha mürəkkəb idi, səhər saat 9-dan tez işe gəldi, gecə saat 10-dan, 11-dən tez evə getməzdi.

- O vaxt SSRİ-nin rəhbəri olmuş Mixail Qorbaçovun Heydər Əliyevdən çəkindiyini deyirlər. Bu nə ilə bağlı id?

- Heydər Əliyevin dövlət idarəciliyi üzrə fealiyyəti Qorbaçovunku ilə müqayisədə çox geniş idi. Heydər Əliyev böyük bir respublikaya rəhbərlik etmişdi. Qorbaçov isə Stavropol diyarının rəhbəri olmuşdu. Yəni Heydər Əliyevin Siyasi Büro Üzvlüyüne və SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavinliyinə gəldiyi yoluñ miqyası daha böyük idi. Qorbaçov isə diyar rəhbərliyindən Sov İKP MK-nin kənd təsərrüfatı üzrə katibliyinə gəlmişdi.

İşər-istəməz iki siyasetçi görüşəndə bu, özünü göstərirdi. Yeni siyasetçinin biri çox bilirdi, o birisi isə az. Heydər Əliyev unikal yaddaşı ilə seçilirdi. O, rəqəmləri, istiqamətləri və s.-i dəqiq bilirdi. SSRİ Nazirlər Soveti sədrı Tixonovun birinci müavinini işləyəndə, o, sənaye, maşınqayırma, kənd təsərrüfatı və s. nazirlərə görüşürdü. O, onlarla peşəkar səviyyədə söhbət edirdi. Qorbaçovun da qatıldığı böyük forumlarda ondan sonra Heydər Əliyev də çıxış edirdi. Mixail Sergeyeviç görürdü ki, o, bir çox məsələlərdə Heydər Əliyevdən az bilir. Bu

məcburiyyətində qalmış azərbaycanlıların birlik və həməryiyyinin əldə edilməsi işində Heydər Əliyevin müstəsna xidmətləri vardır. O, dünya azərbaycanlılarının təşkilatlanması və onların bir Vətən - müstəqil Azərbaycan ətrafında six birləşməsi üçün daim və ezmələ səy göstərmış, bu istiqamətdə son dərəcə qiyaməti qərarlar qəbul etmişdir.

Heydər Əliyevin siyasi, iqtisadi, içtimai və mədəni həyatın bütün sahələrində həyata keçirdiyi planlar artıq Azərbaycanın gerçəkliliyinə çevrilmişdir. Onun fəaliyyəti də, şəxsiyyəti də Azərbaycan tarixinin ayırlımadır bir hissəsini təşkil edir. Hər bir azərbaycanlıının taleyində Heydər Əliyev dəhəsinin bir zərrəsi vardır. Heydər Əliyev bizim dahi müasirimizdir. Bu faktın özü hər bir azərbaycanlı üçün qurur və iftخار mənbəyidir. Heydər Əliyev eyni zamanda, taleyin xalqımıza bəşər etdiyi böyük tarixi şəxsiyyətdir. O, Azərbaycanın tarixi inkişaf prosesinə təkan vermişdir. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi milli dövlətçiliyimizin ideya əsasını məhz Heydər Əliyev yaratmışdır.

Bütün mənali həyatını öz xalqına bəşər etmiş Heydər Əliyevin siyasi və dövlət xadimi kimi zəngin fəaliyyəti Azərbaycan xalqının tarixində dərin iz buraxaraq, əsl dövlət idarəciliyi mətbətindən əvvəlmişdir.

Azərbaycan xalqının həle neçə neçə nəslə bu böyük məktəbdən, Heydər Əliyevin zəngin siyasi ərsindən ölkəmizin inkişafı, xalqımızın rifahi naminə faydalanaçaqdır.

**Nofəl
Ədalət**

KQB generalı Titkov: "Qorbaçov Əliyevdən qorxurdu"

1987-ci ilde Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyasının (Sov İKP) Mərkəzi Komitesinin (MK) Siyasi Büro üzvlüyündən və SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vezifəsində istefaya getməyə məcbur edildi. Elin bununla da Azərbaycanın qara günləri başladı. Bir neçə ay keçmədi ki, 1988-ci ilin fevral ayında Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları başladı və qanlı Qarabağ müharibəsinin əsası qoyuldu. Öksər politoloqlar Heydər Əliyevin sovet rəhbərliyindən uzlaşdırılmasını Sov İKP MK-nin baş katibi Mixail Qorbaçovun ondan qorxmazı ilə izah edirlər. ANS PRESS-in əməkdaşı vaxtılı SSRİ Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinin (KQB) 9-cu idarəsinin rəis müavini işləmiş general-major Mixail Vladimiroviç Titkovla görüşüb və bu məsələyə aydınlıq getirmək istəyib. General-major Mixail Titkov 1969-cu ilən 1991-ci ilə kimi Sov İKP MK-nin Siyasi Büro üzvlərinin təhlükəsizliyini təmin edilməsinə rəhbərlik edib.

- Heydər Əliyevlə nə vaxtdan tanış idiniz?

- Ləp yaxından olmasa da ilk dəfə 1978-ci ildə tanış oldum. Mən onda hələ general deyildim, sıravi əməkdaş idim. Fələstin Azadlıq Təşkilatının idarı Yasir Ərəfət Bakıya gəlmişdim. O, Moskvaya səfərə gəlmişdi. Mən onun mühafizəsinə rəhbərlik edirdim. Mayın 1-də isə Qızıl meydandakı paraddan buraya gəldik. İlk tanışlığım onda oldu.

1982-ci ildə Heydər Əliyev Moskvaya köçəndən sonra onunla tez-tez ünsiyyətdə olurduq. Biz onuna xarici səfərlərə getmişik. Onunla Vietnamda, Meksikada səfərde

olmuşuq. Biz peşəkarlara onunla işləmək bir tərəfdən asan idi, digər tərəfdən isə çətin. Niyə çətin idi? Bir vaxtlar o, Azərbaycanda DTK sədri Semyon Kuzmich Tsviqunun müavini işləmişdi. Birinci müavini kimi o, eks keşfiyyatla, iri tədbirlərin - nümayişlərin, fəxri qonaqların qarşılıqlılaşmasının təşkili və s. ilə

məşğul olub. Buna görə də bizim 9-cu idarənin işini başqa Siyasi Büro üzvlərindən fərqli olaraq əyani bilirdi, çünkü özü də bununla məşğul olmuşdu. Ona görə də xaricə səfərlər zamanı bizim işi müşahidə edəndə vəziyyəti çox dəqiq görürdü. Buna görə də onunla işləmək çətin idi. Amma, ümumiyyətlə, onunla işləmək asan idi. Çünkü hər hansı bir fəvqəladə vəziyyət yarananda nə etmək lazımlı olduğunu yaxşı bilirdi. Məsələn, deyirdik, Heydər Əliyevi, burdan keçək, bu blokdan girək və burdan çıxaq, vəziyyətə uyğun maşını dəyişək və s. O,

bütün bunları çox rahat anlayırdı.

- Deyirler, Heydər Əliyevin qeyri-standart iş qrafiki olub, tez gəlib, gec gedib. Bu size çətinlik yaratmadır?

- Stalinin vaxtında gecələr işləyirdilər. Səhər saat 5-dən tez heç kim evə gedə bilməzdi. Aleksey Mixaylovic Kosigin səhər saat 9-da işe gəldi, axşam saat 8-dən tez evə getməzdi. Heydər Əliyevin iş qrafiki isə daha mürəkkəb idi, səhər saat 9-dan tez işe gəldi, gecə saat 10-dan, 11-dən tez evə getməzdi.

- O vaxt SSRİ-nin rəhbəri olmuş Mixail Qorbaçovun Heydər Əliyevdən çəkindiyini deyirlər. Bu nə ilə bağlı id?

- Heydər Əliyevin dövlət idarəciliyi üzrə fealiyyəti Qorbaçovunku ilə müqayisədə çox geniş idi. Heydər Əliyev böyük bir respublikaya rəhbərlik etmişdi. Qorbaçov isə Stavropol diyarının rəhbəri olmuşdu. Yəni Heydər Əliyevin Siyasi Büro Üzvlüyüne və SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavinliyinə gəldiyi yoluñ miqyası daha böyük idi. Qorbaçov isə diyar rəhbərliyindən Sov İKP MK-nin kənd təsərrüfatı üzrə katibliyinə gəlmişdi.

İşər-istəməz iki siyasetçi görüşəndə bu, özünü göstərirdi. Yeni siyasetçinin biri çox bilirdi, o birisi isə az. Heydər Əliyev unikal yaddaşı ilə seçilirdi. O, rəqəmləri, istiqamətləri və s.-i dəqiq bilirdi. SSRİ Nazirlər Soveti sədrı Tixonovun birinci müavinini işləyəndə, o, sənaye, maşınqayırma, kənd təsərrüfatı və s. nazirlərə görüşürdü. O, onlarla peşəkar səviyyədə söhbət edirdi. Qorbaçovun da qatıldığı böyük forumlarda ondan sonra Heydər Əliyev də çıxış edirdi. Mixail Sergeyeviç görürdü ki, o, bir çox məsələlərdə Heydər Əliyevdən az bilir. Bu

məktəbdə də belədir, əlaçı şagirdləri sevmirlər. Heydər Əliyevin nüfuzu həm ölkə daxilində, həm də xaricə səfərlərində hiss edilirdi. Onu xüsusi hörmətlə qarşılıyadılar. Bunu da Qorbaçova çatdırıldılar. Ona görə də yanında daha populyar və nüfuzlu adamı görmək istəmedi.

Mixail Sergeyeviç Sov İKP MK-nin katibi vəzifəsinə seçiləndə Stavropol diarında onunla işləmiş mühafizəcisinə özü ilə getirdi. Amma Sov İKP MK-nin baş katibi seçiləndə həmin mühafizəcidi imtina etdi. Düşündü ki, artıq həmin mühafizəçi ona yarışır və dəyişdi. O vaxt SSRİ Nazirlər Soveti sədri işləyen Tixonov bu məsələni eşitdi və əmr verdi ki, onun mühafizəcini də dəyişsinlər. Heydər Əliyev də bunu tövsiyyə etdi. Amma Heydər Əliyev öz mühafizəcisi Aleksandr Alekseyeviç İvanovun sadıqliyinə böyük hörmət nümayiş etdirərək bu tövsiyyəni nəzərə almadı. Yəni onun öz mövqeyi vardi və öz fikri uğrunda həmişə mübarizə aparındı. Hər rəhbərdə bu keyfiyyət olmur.

- Bəs, Heydər Əliyevi işdən çıxaran dan sonra Qorbaçovun qorxusu nə ilə bağlı id? Çünkü Heydər Əliyev işdən çıxan kimi Moskvadan xüsusi komissiya gəlib, Bakıda onun 10 illik fəaliyyətini yoxlamağa başladı.

- Bilirsiz, bu da insanın xarakterindən asılıdır. Adam var, kimisə işdən çıxarı, sonra rahatlaşır. Adam da var xarakterə kinlidir. Qorbaçov da kinlidir. Ona gör

ДИПЛОМАТ

№ 18 (530) 08 - 14 май 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

ГЕЙДАР АЛИЕВ 100 — ДЕНЬ ПАМЯТИ — СПЕЦИАЛЬНЫЙ ВЫПУСК

Гейдар и Зарифа Алиевы - одна любовь на всю жизнь

В этой статье я уделила больше внимания Зарифе Алиевой, так как Гейдар Алиев довольно известная нам личность. Хоть этих людей уже нет в живых, но они всегда останутся в наших сердцах и мы помним их и гордимся ими!

Гейдар и Зарифа Алиевы познакомились в Кисловодске в 1947 году. Его старший брат поехал туда на отдых, и взял Гейдара просто за компанию. Атмосфера курорта располагала к знакомствам. Только что закончилась война, можно было влюбляться, строить планы и не бояться, что что-то им помешает. У брата в Кисловодске было много знакомых. В 1948 году они поженились. 12 октября 1955 года у них родилась дочь Севиль, 24 декабря 1961 - сын Ильхам. Пользовалась большим авторитетом в Азербайджане и в СССР.

Зарифа Азиз кызы Алиева

родилась 28 апреля 1923, в селение Шахтахты, Азербайджан. дата смерти: 18 апреля 1985, Москва) - известный азербайджанский офтальмолог, академик Академии наук Азербайджана, профессор. Автор четырнадцати монографий и сотен научных статей, 12 рационализаторских предложений. Супруга третьего президента Азербайджана Гейдара Алиева и мать четвёртого президента Азербайджана Ильхама Алиева. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева много и интенсивно работала, ею было написано более 140 научных работ, 10 монографий, сделано 12 рационализаторских предложений. Она спешила сделать все задуманное, словно чувствовала, что ей Богом не так много отпущено. В 1983 году Зарифа Алиева была избрана академиком

Академии Наук Азербайджана. Зарифа Алиева - это имя вписано большими буквами не только в историю советской офтальмологии, но и в историю восточной страны, в которой она стала настоящей "первой леди", как принято говорить на западе. Зарифа-ханум была достойной, любящей женой, верным другом и соратником Гейдара Алиева, заботливой и нежной мамой и бабушкой. Люди, близкие к ее семье, Зарифа-ханум подходило быть первой дамой республики: элегантная, интеллигентная, умеющая не выпячивать себя, она со всеми держалась приветливо и ровно. Конечно, она благотворно влияла на Гейдара Алиевича.

Кстати, хочу заметить, что Зарифа Алиева впервые ввела тенденцию в нашей стране сопровождать мужа на дело-

вых встречах. До неё жёны президентов не вмешивались в деловые отношения своих

шим авторитетом в Азербайджане и в СССР. Разработала и ввела несколько новых

супругов.

Большая часть трудовой деятельности Зарифы Алиевой прошла в Азербайджанском государственном институте усовершенствования врачей. Пользовалась боль-

шими методами лечения глазных заболеваний. С 1982 года жила в Москве вместе со своей семьей. В 1985 году скончалась от рака. Была похоронена в Москве, а затем тело было перевезено в Баку.

Большие таланты Гейдара Алиева

мался; говорит о проблемах транспорта, и кажется, что это величайший транспортник". Кроме того, Алиев увлекался музыкой, хорошо разбирался в искусстве и заботился о культуре своего народа. Тогда был создан Университет "слушания музыки партийно-хозяйственного актива" - так его называли советские артисты, выступавшие перед руководством страны.

А бывший член ЦК Компартии Азербайджана, генерал-полковник Александр Ковтунов, прослуживший 8 лет в Азербайджане, среди талантов Алиева отметил хорошее знание военного дела и своих войск. "Когда я попал к нему на прием, мы долго беседовали по вопросам мобилизационной боевой готовности республики, о прикрытии государственных границ, он знал, видимо, каждую пядь земли на границе", - вспоминает генерал-полковник.

Никас Сафонов, близко зна-

комый с семьей Алиевых, помнит свое удивление тому, как детально Гейдар Алиевич изучал свой портрет, подаренный известным художником, и как точно его комментарии совпадали с идеей автора. Действительно, талант! Сегодня целый ряд работ российского художника посвящен Азербайджану и его видам, а часть из них уже является частной коллекцией семьи Алиевых. Среди картин из коллекции азербайджанских пейзажей есть и большое полотно "Красоты Нахичевани" - того самого автономного региона страны, отделенного от нее территорией Армении, где 10 мая 1923 года родился будущий президент Азербайджана.

Ректор Бакинского славянского университета Кямал Абдулла и один из авторов биографической книги о Гейдаре Алиеве Виктор Андриянов отметили заботу бывшего президента о воспитании молодежи. Кямал Абдулла навсегда запомнил выс-

тупление Алиева перед ректорами азербайджанских университетов, в котором он сказал: "Молодежь - мое вам завещание". А сам в это время занимался воспитанием сына Ильхама, который теперь продолжает политику отца в президентском кресле и продолжит историю семьи Алиевых в следующей книге Андриянова.

Гейдар Алиев оставил Азербайджан относительно стабильной страной, при нем республика вошла в СНГ, при нем надолго укрепились связи с Россией. Тем не менее, Азербайджан не стал исключением из числа стран, которые вызывают критику по вопросам прав человека, свободы слова и демократичности выборов.

Талант строгого политика распространялся почти во всех жизненных сферах. Сегодня очень много тех, кто благодарен Алиеву за участие в их судьбе, кто хранит память о друге, соратнике и руководителе./rian.ru/

10 мая исполняется 95 лет со дня рождения Гейдара Алиева, национального лидера азербайджанского народа, который на протяжении многих лет оставался бессменным президентом су-

кто хранит теплые воспоминания о старом друге. Но все они сходятся в одном определении: "Гейдар Алиевич - талантливый человек".

Музыкед Жания Дозорце-

веренной республики.

Политик, уважаемый далеко за пределами своей страны, человек, широко образованный и высоко интеллектуальный, руководитель, заботящийся о своем народе, - тот, кому не находят равных... Можно еще долго собирать высокие эпитеты с уст тех,

которые вспоминает о гастролях в Баку как о самых счастливых моментах своей жизни. В то время ей несколько раз приходилось слушать выступления президента. "Выступает Гейдар Алиевич по проблемам медицины, и такое впечатление, что человек всю жизнь только медициной и зани-

на

ТӘSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNIVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SÜLEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, kütçə

S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakū Az1040, soqaq

S.Məhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица

С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzeti bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və

"Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.

e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NFŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filialı

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500